

R. Simon

(1)

והריוויהו כר' יוחנן. כמלמיה דר' יוחנן פלוגי ועד שממלתא כפרה לכו מיהו רב יהודה סבר מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן למכור מי יתרא דהוי כמו יתר על קמח שהיה כל עמימה הקמח מילתיה עד היקר דהיינו מלי העיגול והוא למוך שבעה הוה והרדשי מקרי מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן עד דמכור מי נפיל עגולה נעילתאה וליברך הטוב והמטיב. אדרבי יהודה פריך נמי נמי דמשפטיה ולין לכה למימרו מנהג דרמיה לברך מיהא הטוב והמטיב שכל שעה אהו מליט לט נעילתאה מנהג עמימה דמכור לנפול: לעולם: אטו כי חסר. מי משפיקן לה עד נגן לנבוי דין האמת תורה אור

נחמנו את מילתיה עינא דלברוי הטוב והמטיב: ויברך לתריוויהו דין האמת כמפורש ועוד המטיב: נעילתאה: רהיני אורחיה. ככל מנהג דרמיה עלמא נעננה הוה ולין כלן דין פורעטת הנקונה ולא נהנה לו מן נעילתאה: דין. אילו לא זהו לנפול אמתה אלא לו נעילתאה פני עיניה פסע אמת נהנה כדמתיב גביש אמר אביי האלו ותקבל פני עיניה הוה משנה נעילתאה מפני כבוד עיניה שהוה מקבל תפקידים. מנהג עמימה להנהיג כהילין קוסמוסיס: ששים ושמונים. כדמתיב (פלה יט) יסע כמתיב פועלי אמת. הן שלים מעטת אה מדרס: ולבנה אמר. הקד"ש שמתחנה כהן: מנהג עמימה תפארת. הוה ו' לעומק נטן קימן הוה לטע סוף הס עמימה ילס עמימה להממש וינגלמן כמנהג ולפאר יולס: מלחמתה של תורה. כיומיהו לעמוד על טרסה ועל עיקרה לא מהס המפולס ומחדש ועל כהנא וכו' למד מעינה וכרימות כרבי מ' מטיב יתגלה הסוד אלא נעננה מעינה כרבי שאל סתקן לו טעם כהן ילמנה ממן עמימה אמתה לו אה קשה לו דבר על דבר יצן ממן מעינה כרבי עברו הוה מ' מטיב יתגלה הסוד אלא נעננה מעינה כרבי לא שני אה שוה. דמר סבר טעיה חישת מי סבר כהן לו טעיה טעיה הוה: אבל. הן המנה עימן מונחק הוה ולין לעומק נטן המנה נמן סהא ורמיה יורה לו. שאל יקרינה הוה עימן כל טובה הוה לו לא ראו. האחד מחלו אה עמימה על מלי והי הן נחלקין אה ויפטיה מעיקרא. מהאוספו עד עמימה ואחר נתלקן לנה אה מהמריס הכרי לון אה ננה אה מי אה לן אלהודי נמר מונה: כדי שאל יצאו מביה דין מעורבים. גלא נבדי עילא נעמלקן ולין יודעין נעמור אה דהן וליפטיה מבי דינא קמא. הן מוקיפין נעמלקן הרלווסט דיוט אה ננה אה אה ראה א' מחלו אה דכרי אה הרי טוב וחס מלי ויפטיה קש דינא. וקן דין וז עומק וקשה ולין להממן טו איפכא מוכני ליה. כדי נעמקת לך עימן ומהי חכם דינא. יפה העמדה על עיני ולין אהד ממט לך להפך ולקדקן על ולין אומריס קן כדי נעמקת אה נעמלקן אה דיקדק האחד ויחלה לו זמנה מחרין אה הדין אינו דומה כר'. טוב הוה לו עיניה הוה נביס עמנו ולי

והריוויהו כר' יוחנן פלוגי ועד שממלתא כפרה לכו מיהו רב יהודה סבר מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן למכור מי יתרא דהוי כמו יתר על קמח שהיה כל עמימה הקמח מילתיה עד היקר דהיינו מלי העיגול והוא למוך שבעה הוה והרדשי מקרי מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן עד דמכור מי נפיל עגולה נעילתאה וליברך הטוב והמטיב. אדרבי יהודה פריך נמי נמי דמשפטיה ולין לכה למימרו מנהג דרמיה לברך מיהא הטוב והמטיב שכל שעה אהו מליט לט נעילתאה מנהג עמימה דמכור לנפול: לעולם: אטו כי חסר. מי משפיקן לה עד נגן לנבוי דין האמת תורה אור

והריוויהו כר' יוחנן פלוגי ועד שממלתא כפרה לכו מיהו רב יהודה סבר מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן למכור מי יתרא דהוי כמו יתר על קמח שהיה כל עמימה הקמח מילתיה עד היקר דהיינו מלי העיגול והוא למוך שבעה הוה והרדשי מקרי מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן עד דמכור מי נפיל עגולה נעילתאה וליברך הטוב והמטיב. אדרבי יהודה פריך נמי נמי דמשפטיה ולין לכה למימרו מנהג דרמיה לברך מיהא הטוב והמטיב שכל שעה אהו מליט לט נעילתאה מנהג עמימה דמכור לנפול: לעולם: אטו כי חסר. מי משפיקן לה עד נגן לנבוי דין האמת תורה אור

והריוויהו כר' יוחנן פלוגי ועד שממלתא כפרה לכו מיהו רב יהודה סבר מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן למכור מי יתרא דהוי כמו יתר על קמח שהיה כל עמימה הקמח מילתיה עד היקר דהיינו מלי העיגול והוא למוך שבעה הוה והרדשי מקרי מלי עמימה דקלמור ר' יוחנן עד דמכור מי נפיל עגולה נעילתאה וליברך הטוב והמטיב. אדרבי יהודה פריך נמי נמי דמשפטיה ולין לכה למימרו מנהג דרמיה לברך מיהא הטוב והמטיב שכל שעה אהו מליט לט נעילתאה מנהג עמימה דמכור לנפול: לעולם: אטו כי חסר. מי משפיקן לה עד נגן לנבוי דין האמת תורה אור

הדרן עלך היו בורקין

הדרן עלך היו בורקין

יש כשם דבריו לא היה יודר כשם לעולם. אטו אהו עמיס הדין אהר י' ל' לומר ומה לעומת שמועין לו ונבחר כיהא כשם דבריו: כמחנותן אהו וזכר מפורש ואה לאו למחר ומחנותן עומת ומופיקן במלל כ' ויהי אהו עמיס הדין אהר י' ל' לומר ומה לעומת שמועין לו ונבחר כיהא כשם דבריו: כמחנותן אהו וזכר מפורש ואה לאו למחר ול רבתי י' כ' מטיב ולין אהו עמיס הדין אהר י' ל' לומר ומה לעומת שמועין לו ונבחר כיהא כשם דבריו: כמחנותן אהו וזכר מפורש ואה לאו למחר

כ' ויהי אהו עמיס הדין אהר י' ל' לומר ומה לעומת שמועין לו ונבחר כיהא כשם דבריו: כמחנותן אהו וזכר מפורש ואה לאו למחר ול רבתי י' כ' מטיב ולין אהו עמיס הדין אהר י' ל' לומר ומה לעומת שמועין לו ונבחר כיהא כשם דבריו: כמחנותן אהו וזכר מפורש ואה לאו למחר

זנין ה' קיזוס הגנה (1)
(בזמן מידה בשנת קיזוס הגנה)

זנין ה' קיזוס הגנה (1)
(בזמן מידה בשנת קיזוס הגנה)

זנין ה' קיזוס הגנה (1)
(בזמן מידה בשנת קיזוס הגנה)

ג. טור [עמוד רנ"ג] כ"ס
מסקנת סופרים פ"כ הלכה
ז'
ג. ס"ט [עמוד רפ"ד] כ"ס מסכת
סופרים ט"ז

ציונים לרמ"א

- ט. תרומת הרשן סימן
ל"ה:
- ג"י שם בשם הגהות
מיימיותיה ברכות י אות
ס ד"כ נהג מהר"ם
מרוטנבורג:
- ד. מהרי"ל [הלכות משעה
נצט עמוד רמ"ד] הלכות עשרת
ימי משנה עמוד ד"ש-ה':
- ה. דברי עצמו [זכ"ח משה
סוף ד"ה אלה]:
- ו. מהרי"ל הלכות י"ח
(טוב) [שבועות] [עמוד
קכ"ג]:
- ז. טור [עמוד רפ"ג] נמנח"ל
סנהדרין מג"א ח':
- ח. טור [עמוד רפ"ד] כ"ס
מסקנת סופרים פ"כ הלכה ז':
- ט. הגהות אלפסי
ההורשות [שלי הגורמים על
המכר - נכח רמ"ק פ"ח אות
ז']:
- י. בחיי פושט וישה
[נכחש"ל ג' ל' ודברי
עצמו [דברי משנה סוף
הקטן, ט"ז אור זרוע מ"ב
הלכות ראש חודש סימן מג"ד]:

הגהות והערות

- ג. כן הוא במהרי"ל
ממהדורת פראג הקמ"ה
השמיני לגמרי חסות "או
כ"י, וגם בלבוש [ספ"ק ד'
ל"ט]:
- ד. רצה ליישב קושית
מחבר מרדכי [מ"ק ח'] וכן
יעקב [סימן אלף ס"ק ג']
ויותר משטן להדליף כח
רמ"א דלין מקדשין כ"ס
טוב, וכפי הנראה גם נאר
העז הראשון כ"ס לה [נצ"ח
כ"ן סוף ס"ק ה']. אך כבר
העיר הכ"ח החיים כ"אן ס"ק
כ' להעמיק במהרי"ל ירמ"א
לחיות וכן עיקר הם מדברי
הט"ו ולא מדברי מהרי"ל,
ו"ע:
- ה. דאו דוקא, דהכי ליל
משיע הוא ליל שבת, אלא
הכוונה קודם מולאי שבת:
ו. נופה ממהדורת קראקא
ש"מ, וכן הוא במהדורת הישן
[מקור דין זה]:
- ז. כ"ס, במולאי מענית:
ח. הובן ממהדורת פראג
מקמ"ה, וכן הגיהו פ"מ,ג'
ד' אפרים ומקור חיים:
ט. ראה הערה ד':

ב במוצאי שבת. כתב המגיד מ"ש [שיר השירים] כשמקדשין
הלצנה במוצאי שבת מהיה הללחה, וכשמחמקה ולא חוכלו לנצך,
אזתו המדש לא יהיה מוללת, דוק ומשכח: ג קודם עשירי בחדש.
משמע דאם ליל מולאי שבת הוא ליל עשירי אין ממתינין. אבל לפי
הטעם שכתב משמע דאפילו
במוצאי שבת הוא ליל י"א ממתינים,
דאפילו יהיה ארבע לילות עניים,
דהיינו י"א י"ב י"ג י"ד, עדיין
יכולין לקדש ליל ט"ו. וזרין לומר
דמה שכתב ארבע עניים ר"ל לנד
ממוצאי שבת, ומה שכתב קודם
עשירי בחדש הכי קאמר, דהלילה
הוא קודם יום עשירי, דהיינו שיום
ראשון הוא עשירי, והוה שסיים אבל
אם הוא אחר כך וכו', פירוש שיום
השבת הוא יום עשירי אין ממתינין
עד מולאי שבת, ולפי מה שכתוב
ספיקי ג' בהג"ה זרין לחשוב אם
ישלחו עוד חמש לילות עד חזי כ"ט
י"ב חש"ג מיום המולד: ד קודם
תשעה באב. דשורין באפילו.
ואם כן הוא הדין אבל בשבעה ימי
אפילו לא יקדש, אבל אם לא ישלים
אפילו עד עשירי בחדש לא ימתין
עד ליל י"א, ויקדש בימי אבולו:
ה קודם יום הכיפורים. דאו

שרים נצטר על מחילת עוונות: ו או שאר תענית. וזכונסת הגדולה [הגב"ז סוף הסימן] כתב שנהגין במקומו לקדש בליל " מענית. ולכן
נראה לי דיחיד המתענה יקדש עם הצבור משום ברוב עם הדרת מלך [משלי י"ג, כ"ח] עיין מה שכתבתי ספיק ד' ס"ק י"ג, דאפילו חלמוד
מורה מצטלים משום זה [ב"י כמו שכתוב סימן ר"ל"ה] [רמ"א] ספיק י"ד [וס"ק י"ח]. ואפילו ציבור המתענין, אם יראו שעצור הזמן
יקדשו בליל המענית: ז שח"ד בו יום טוב. ומכל שכן שלא יקדשו בליל שבת, ומנחם עזריה [הרמ"ע מפאנו] סימן ע"ח כתב הרבה טעמים
על זה, וכן כתב הרקנ"ט סימן פ"ו. ובמהרי"ל [הלכות שבועות עמוד קכ"ג] כתב שמכר"ס התייר, וכן כתב הגהות מנהגים [דין ברכת הלצנה;
מנהג יום כפור אות קנ"ו]. וב"ח [עמוד רפ"ד ד"ה ג"ס] כתב שפעם אחת לא נראית הלצנה עד ליל ראשון של סוכות ועשו מעשה בקראקא
וקדשוה מאחר דאי אפשר לקדשה אחר כך, עכ"ל. אבל בענין אחר אין להקל, מאחר שיש הרבה טעמים על פי הסוד. ועיין רדב"ז חלק
א' סימן קל"ג [מ"ד סימן אלף ר"ג]: ח ותול"ה עיניו. ובש"ל"ה [שער האומות, ערך קדושה אות כ"ח] והגהות י"ט נוחלין [אות ל'] שלא יסתכל בה
רק בפעם הראשון, שיראה עמידתה, ואחר כך אסור להסתכל בה: ט ורודק ש"ש פעמים. ויהי שלא יכרע, דמיחוי ככרע ללצנה,
רק זוקף באצבעותיו [ש"ל"ה ס': י ולמפרע כאבן וכו'. ומטה משה [סימן מקלט וסימן תקמ"ח] כתב בשם רש"ל ורודק [סימן רנ"ט] שיש
אומרים כל הפסוק עד קנית ואחר כך למפרע. וגם קבלה מר"י חסיד לומר קול דודי הנה זה בא וגו' דומה דודי וגו' עד מן החרכים
[שיר השירים ג, ח-ט]. ובש"ל"ה [שס; מסכת פסחים פרק נ"ז מזה אות ה'] " כתב שיש אומרים שיר למעלות אשא וגו' [ההיליס קפ"ח] וגם הללו אל
בקדשו וגו' [שם ק"ט]: יא ש"ש עז"ר. כלומר מפני שאמר תפול עליהם אימתה, אומר לחזירו שלום עליך. כתב בכתבים [פרי עץ חיים
שער ראש חודש פ"ג סוף עמוד תס"ח] שיעטר שולי בגדיו:

ב (א) אין מברכין על הירח אלא ב (ב) במוצאי
שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים: הגה
[ב"י] ודוקא אם ליל מולאי שבת הוא ג קודם (ג) עשירי בחדש
[א] או ממתינין על מולאי שבת אבל אם הוא אחר כך אין
ממתינין על מולאי שבת שמא יהיו שמי לילות או שלש [או
ארבע] " עניים ולא יראו הלצנה ועצור הזמן " וכשמקדשין
אותה בחול יש ללבוש בגדים נאים. [א] אין מקדשין
הלצנה ד קודם משעה נצ"ז ולא דה קודם יום הכיפורים
" ובמוצאי יום כיפורים מקדשין אותה דאו שורין. בשמחה אבל (ד) לא במוצאי משעה נצ"ז
(ב) ו או שאר מענית " ואין מקדשין אותה במוצאי שבת ז (ה) שכל צו יום טוב: יח (ו) ותול"ה
עיניו ומיישר רגליו " ומברך [הגה] [ד"ה] מעומד: [י] ואומר שלש פעמים בס"מ " או
טוב תהיה לכל ישראל (י) ברוך ויצרך וכו': הגה ה' ורודק (י) שלש פעמים כנגדה
ואומר כסם שאני רוקד כו' ואומר (י) תפול עליהם וגו' [שמות טו, טו] " ולמפרע כאבן ידמו כו'
שלש פעמים ואמר לחזירו שלש פעמים יא שלום עליך " ומשיב הוי כשאל " ונהגין לומר דוד
מלך ישראל " מי וקיס [י] שמלכותו נמשל ללצנה ועמיד להמחדש כמותה וכנסת ישראל מחזור
להתדבק בבעלה שהוא הקדוש ברוך הוא דוגמת הלצנה המתחדשת עם החמה שנאמר [ההיליס
פ"ה י"ג] שמש ומגן ה' ולכן עושין שמחות ורקודין בקדוש המדש דוגמת שמחה נשואין:

ערך פ"חם למהרי"ק"ש
סוף ספיק ב [ומברך]. יש אומרים דלין מנכרין עליה במקום מוכה כי אם חתם השמים: וברקדין כנגדה שלש פעמים לשמחה ואומר כסם וכו'. ואומר דוד מלך ישראל מי
וקיים, כדמתי [ההיליס ט"ז, ט"ח] פירת יכון עולם וכו'. ועומן שלום לחזירו שלש פעמים: בחדש שיש צו ל"ס קודם משעה עשר יום, כגון משני טבת א"ה, ונהגין שלא לנצך עד
שיעבור הל"ס. וכל זה נראה לי שהוא משום שמחה, שכבר עבר הל"ס ונסו יגון ואנחה, ובאמת נראה שיש לחוש שמא יהיה מעונן אחר עשרה עד צו משעה עשר זו:

הגהות רעק"א
ג. [שירע ספיק ב] אלא במוצאי שבת. הא דלין מנכרם בליל שבת עיין משוכת
הרב"ז סימן קל"ג [מ"ד סימן אלף ר"ג]: ד' (ה) [שם] ומברך מעומד. עיין בחומת
חיים [מנהגין מג, ה ד"ה ה"ג] דיש לומר אפילו מלמתי על המקל:
ד' מעומד. גמרא שם [סנהדרין מג, א], [ד"ה] [שירע] ואומר כו' ורודק כו' ואומר כו' ויאמר. הכל במסכת סופרים [שם הלכה ב]: [י] שש"כמותו. כמו שנאמר
[ההיליס פ"ט, לח] כירח יכון עולם. ועיין ראש השנה כ"ה א', ועיין ריש"י שם ד"ה דוד:

ג'יון מהרש"א

מבצור פר"ז זמאן
בולגה תפול שאלן זמנו גאלה
מכוון וולאית

בכל משבתיתכם ס' וספרתם לכם
ממחרת השבת מיום הביאת את

טו ותמנן לכוון מקתר יומא טבא
מיום איתואיכוון ית עוקרא

לקט בהיר

רש"י

כרמל כלומר מיד אחר הקצירה נאלץ כמות שהוא בלי גישול
ואפיייה, ויש שאופין אותו קנת על האור שהאור ממתקו
ויותר ערב לחיך, וזה נקרא קלוי או קליות מתמת שגשרף,
והוא לשון ארמי מלשון מו"ל מקלי קלי להו לאיסורא, וכן
אמר הכתוב קלוי בלש, ויש שאופין ושורפין אותו כל כך
שתחייבש ונטתן ועושין ממנו לחם ומזונות, ואמר הכתוב
שצין כרמל וצין קלוי וצין לחם לא תאכלו קודם העומר מן החצוזה חדשה: (ב) דהיינו י"ד שנים אחר בואם לארץ, ופי'
בכל מושבותיכם לפי"ז בכל ישיבותיכם כשתחיישבו במקומכם לגמרי: (א) נחפרש לעיל בפסוק י"א:

בכל משבתיתכם. נחלקו בו חכמי ישראל, יש שלמדו
מכאן שהחדש נובג בחולת לארץ (ח"כ - קידושין ל"ז), ויש
אומרים לא צ"ל חלל ללמד שלא נלטו על החדש חלל
לאחר ירושה וישיבה^(א) משכבשו* וחלקו (קידושין סג):
(טו) מומחרת השבת. מומחרת יום עוצב^(ב) (מנחות
שינוי נוסחאות * משיכשו וחלקו.

אור החיים

שפירשתי צפרשח צה (י"ג מ"ג), והמוטיל לפסוח
המשחית על צהיכס^(א), וכאן אמר כי פסח דורות
יעשוהו לה' לשם ה' הגם שאין בו אחד משתיכן:
טו. וספרתם לכם וגו'. אומרם לכס^(א) ללד
שילו ה' לספור שבע שבתות,
ואמרו ז"ל (זוהר ח"ג ל"ז) כי ללד שהיו צנומאת
מלרים ורלה: ה' להזדווג לאומה זו דן זה כמשפט
נדה שדינה לספור ז' נקיים, וזה ששיספרו ז'
שצעות ואז יהיו מוכשרים להכניסם כלה לחופה,
והגם כי שם ז' ימים וכאן ז' שצעות, ללד הפלגת
העומאה, וגם היותה בכללות ישראל שיער התמים
דעים כי כן משפטם, ועיין מה שפרשתי בפסוק
(יתרו י"ט א') בחדש השלישי ללאת וגו', והוא
מאמר הכתוב כאן וספרתם לכם פי' סיבת ספירה
זו הוא לסיבתכם לטברתכם שזולת זה חיקף היה
ה' נותן להם התורה, ולדרך זה ידוויק על נכון טעם
ממחרת השבת ולא מיום השבת עלמנו, כי כן משפט
הספירה שיהיו כל הימים שלימים, וללד שיום ט"ז

צניכן שהוא יום השבת האמור כאן מקלח היום
היו עדיין בדרך מלרים^(א) לזה ילו ה' לספור
ממחרת, והגם כי זה היה בפסח מלרים^(א),
כמשפט הזה יעשה בואותו פרק עלמנו מידי שנה
בשנה, כי כמו כן יעשה בסוד ה' (א) כידוע לידועי
חן. וכפי הפשט לזכרון העובר ביום השבת לזכרון
כי ששת ימים (שמות ל"א י"ז) והמשכיל יצין^(א).
ועיין מה שפרשתי צפרשח צרהשית בפסוק (צ' א')
ויכל אלהים ביום השביעי, ובדרך רמז רמז בואמרו
וספרתם על דרך אומרם ז"ל כי נשמות עם בני
ישראל הם צבחינה הלוחות, ובאמצעות תחלוואי
הנפש וטומאת החיטוב יתלכלכו ויחשיך אורם,
וארז"ל (ויק"ר ל"ג) כי הלוחות סנפרינון היו. לזה
אמר וספרתם לכם פירוש באמצעות מנין זה אתם
מאירים כסנפרינון את עלמיכס^(א):

אור בהיר

דוקא בלילה. (קג) פי' כדי ליתן מדמו על המזוזות. (קד) לא כמו שאמר שנת הוא לה', פסח לה', חג המנוח לה'
וכו'. (קד) פי' צנומאה. (קו) אבל לדורות שאין טומאת מלרים למה לא נספור מיום ט"ו. (קז) שכל שנה באותו זמן
נחשור טהרתם של יוצאי מלרים ומעמד הנבחר יום קבלת התורה. (קח) לא זכימי להבין זאת, וראיתי שרונים להגיה כיום השבת,
ור"ל כמו השבת היא זכר לשעבר שבו שנת ה' וכו' כ"כ הספירה זכר לשעבר, ודוקא אחר השנת ע"כ, ולא הנאלי פירוש זה בשום אופן,
ראשית למה בחר למשל דוקא את השבת הלא כמה ומת מצות שטעמם זכר על שעבר, מלה, מרוב, סוכה וכו' וכו', שנית שאמר
והמשכיל יצין, מה זה השכלה גדולה שצריך לדבר זה, והשלישית שגמר אומר ועיין צפ' וכל וגו', ושם לא מלאמי רמז לדבר זה. ואפשר
שטעות הדפוס יש כאן, ומחיצת המשכיל עד מחיצת השביעי צריך להיות אחר מחיצת לידועי חן, ואז נכון כי שם נאמר בדברינו שכל שנת
נחשור הצריאה. (קט) ויחזרו להיות צבחינה הלוחות. (ק) ק"ל למה צ' סימנים, ואח"ל שממחרת השבת אינו מקויים, למה

דאמנותא שב
יהוין (נ"א) תה
שבועתא שבין
יומין ותקרבון
קדם י"ז י' כ'
קדם ארמותא
תרין עשרונין
יתאפין בבו

ס"ה: תמימור
מבערב, שאם ל
(טו) השבת
שביעתא: עד
תפפרו. ולא
יום (שס - סג)
חדשה לה. צי
לני זכו* מדר
השבת השביעי
מסורס הוא:
הראשונה שהיו
מנחת העומר,
מן השעורים^(א)
ולא מחולה לא
תרומה המורכ
החדשה האמורי
המנחות^(א), אף
לא תקרב מן ה
שינוי נוסחאות * תקריבו

ואומר אני וכו', וז
מדברי רש"י, שאו
ומציאו, ואח"כ מנ
למדו זאת מג"ש ל
ובשתי הלחם כפי
החדש קודם שתי
לקמן בפסוק כ' וי
ולשם בכורים שאו
קראה בכורים, וה'
בכורים לקצירה ול

עֲמַר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבְּתוֹת תְּמִימֹת
 תִּהְיֶינָה: ל טו עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת
 הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם
 וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה:
 מִמּוֹשְׁבַתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם
 תְּנוּפָה שְׁתֵּים שָׁנַי עֶשְׂרֹנִים סֶלֶת
 תִּהְיֶינָה חֲמֵץ תֹּאפִינָה בַּבּוֹרִים לַיהוָה:

ד' ארמוותא שבועא שבועין שלמין
 יהוון (נ"א תהוון): טו עד מבתר
 שבועתא שביעתא תמנון חמשין
 יומין ותקרבון מנחתא חדתא
 קדם יי: ממושבונכון תיתון
 קחם ארמוותא תרמין (גריצון)
 תרין עשרונין סלתא יהוון חמיש
 יתאפון בבורין קדם יי:

לקט בהיר

רש"י

כב) ר"ל חיצת "השבת" זה אין פירושו יו"ט כמו ממחרת
 השבת דלעיל, ששם תרגומו אונקלוס מבחר יומא טבא, וזה
 פירושו שצוה כלומר ז' ימים שהוא שצוה אחד נקרא גם כן
 שבת, כמו שצוה שבתות תמימות תהיינה, וכמו שנאמר צ"ל
 ראה שצוה שבועות תספר לך, והוא מ"ט יום, אבל ז'
 פעמים שבת צראשית אין בכללו רק מ"ג יום, ומה שכתב
 הש"ס מ"ב יום טעות מדפיס הוא: כג) פ"י יום
 החמשים ענמו אינו צפירה רק עד החמשים, שהרי צפירות
 אמר קרא שצוה שבתות תמימות, והוא רק מ"ט יום: כד)
 רצונו לומר חיצת תספרו נקשר למעלה, ומינות חמשים יום
 נקשרו למטה, שהספירה תהיה עד אחר שצוה השביעית,
 והקרבנות מנחה חדשה יהיה ביום החמשים, ומקרא מקורם
 הוא, ובישר רריך להיות יום חמשים והקרבנות, גם יותר
 מוזן אם תתן אות צ"ח על חיצת יום וכמו שעשה רבינו
 (רא"ם), ואחר כל זאת קשה להעמיס זאת בפסע הכתוב
 שהרי האמתתא שעל חיצת יום מגיד הפך זה, ועוד שלדרך
 זה הראשון חוץ מן הסירות וחוץ מחסרון אות צ"ח יש ג"כ
 חסרון וא"ו, שראוי היה לומר עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו וציום חמשים והקרבנות, לזה גמר אומר רבינו
 ואומר אני וכו', ובקצת ספרים חסר כל זאת מרש"י, דהיינו מן ואומר אני עד סוף המאמר, ובאמת דברים מוכיחים שאין זו
 מדברי רש"י, שאם נראה לו דרך הב' יותר א"כ למה לדרך הא', הלא אין בו שום חידוש, ואפשר שמדרש רבותינו ראה
 ומביאו, ואח"כ מביא דעת ענמו ע"פ פשוטו, וכן מוכח מלשונו (אם הגירסא שלפנינו נכון), וחזל על דאבדין: כה) רז"ל
 למדו זאת מג"ש אביב אביב, דכתיב אלל מנחת העומר צ"ל ויקרא אביב קלוי באש, וכתיב (שמות ט' ל"א), כי השעורה אביב,
 ובשתי הלחם כתיב סלת ואין סלת אלא חטים, אבל שאר כל המנחות אפילו מן שעורים כגון מנחת סוטה אין מביאין מן
 החדש קודם שמי הלחם כדלקמן: כו) ר"ל אין תנופה זו מה שהכהן או הבעלים מרימין אותה לשעה קצומה, כי זאת נאמר
 לקמן בפסוק כ' והניף הכהן וגו', וכאן המדובר קודם שצוה לעזרה שנאמר תביאו לחם תנופה, אלא פירושו הפרשה לשם ה'
 ולשם בכורים שאומר עליו קודם שמביאו שיהיה מקודש לשמי הלחם (רא"ם): כז) אלא שלמעלה קורא אותה חדשה וכאן
 קראה בכורים, והיינו כך, שפ' חיצת בכורים חדשה וראשונה, ובאילו אמר ממשנתיכם תביאוה (רא"ם): כח) ר"ל אינה
 בכורים לקצירה ולהתיר את התנופה חדשה, שכבר הותר בפסח על ידי העומר, אלא למנחות הבאות בית ה' הוא בכורים,

ס"ה): תמימות תהיינה. מלמד שמתחיל ומונה
 מצרע, שאם לא כן אינם תמימות (ת"כ - מנחות ס"ו):
 כט) השבת השביעית. כהרגומו שצוהא"כ)
 שביעתא: עד ממחרת השבת השביעית
 תספרו. ולא עד בכלל^{כ"ב}, והן ארבעים והשעה
 יום (ס - סג): חמשים יום והקרבנות מנחה
 חדשה לה'. ביום החמשים תקריבו*^{כ"ג}, ואומר
 אני וכו' מדרשו, אבל (לפי) פשוטו עד ממחרת
 השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו, ומקרא
 מסורס הוא: מנחה חדשה. היא המנחה
 הראשונה שהוצאה מן החדש, וא"ת הרי קרבה
 מנחת העומר, אינה כשאר כל המנחות שהיא צאה
 מן השעורים^{כ"ד} (ת"כ - מנחות פ"ג): כ"ח) ממושבתים. כח)
 ולא מחוזה לחרץ (ס - סג): לחם תנופה. לחם
 תרומה המורס לשם גבוה^{כ"ה}, חו היא המנחה
 החדשה האמורה למעלה^{כ"ו}: בכורים. ראשונה לכל
 המנחות^{כ"ז}, אף למנחת קנאות הצאה מן השעורים,
 לא תקרב מן החדש קודם לשמי הלחם (ת"כ - מנחות

שינוי נוסחאות * תקריבו. * ואני אומר זה.

5

עֲצַרְתָּ לִיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלֶאכֶתָּה: ס'א שְׁבַעַת שְׁבַעַת תִּסְפְּרֶנּוּ לָךְ → מֵהַחֵל חֲרַמְשׁ בְּקָמָה תִּחַל לְסַפֵּר

קדם יי אלהיך לא תעבד עבדא: ט שבועא שבועין תמני קך מדשריות מנלא בחצד עומרא דארמותא תשרי לממני שבועא

רש"י

לקט בהיר

שמה פונה לא יהיה אלא צבקר (ספרי): יח פי התבואה שגדלה בשנה זו אסורה עד ט"ז בניסן, אי"כ נשאר ששה ימים מיו"ט של פסח לאכול מזה מן התבואה החדשה, ופירוש זה דחוק הוא, כי מה משמיענו הכתוב בזה, כבר ידענו מפסוק מפורש בפי אמור שחדש אסור, לזה הביא דרך הב' (מ"ל), אבל עיין בגמ' מנחות שזו מימרא דרי שמעון בן אלעזר ואמר זאת לסמור טענת הדוקים שאמרו שהעומר צריך ליקרב ממחרת שנת בראשית, דהיינו יום ראשון בשבוע שביו"ט פסח, שא"כ נחטול פסוק זה, כגון שחל יום ראשון של פסח ציוס שני שלפי הדוקים קרב העומר ציוס ראשון הבא דהיינו שביעי של פסח ולא אין אמה יכול לאכול מזה מן החדש רק חני יום, ומן הקמס זו כוונת רבינו ג"כ להביא דרוש זה, ולפי הנראה לכאורה שלא אמרו חז"ל דרוש זה רק להוציא מלכס של דוקים ולסמור סברתם, לזה הביא רבינו הד"א שהיא העיקר (סה"ד): יט פי הסמירה בכתוב מכריח לומר שמה שאמר הכתוב לאכול מזה מיום שביעי של פסח אין פירושו חובה ומזה שהלא הכתוב הזה מכחישו וסותרו ואומר שרק ששת ימים חייב במזה, אלא ודאי פירושו שאלו אמה רוצה לאכול דבר מה יכול אמה לאכול כל אותן דברים שאין בהם חימוץ, ומדאכילת יום שביעי כן פירושו בהכרח שגם אכילת מזה בששת ימים הראשונים כן פירושו, ודרך זה ג"כ לא די לרבינו, שא"כ ישמיע הכתוב בין פסוק זה ובין פסוק של שבעת ימים ויאמר שאסור לאכול חמץ ודי (מ"ל), אבל עיין שם בפי' בא באריכות שבהכרח לומר פסוק שבעת ימים וגו' וא"כ בהכרח לומר גם פסוק זה של ששת ימים וכנ"ל, אבל פסוק בערב תאכלו מזה ודאי שביעי ימים וגו' (מ"ל): כא אסיפת בני אדם שעזבו מלאכתם ועסקים ונאספים יחד לאכול ולשמות, וכאן יהיה ענינו שביעי' נאספים כל המשפחה יחד לעשות הסעודה בכנופיה, או בעצור שמזמין על שלחנו אורחים גר יתום ואלמנה, וכל זאת חסר מן הכתוב, כי אכילה ושמה מאן דכר שמה, לכן צריך לדרך הא' (מ"ל): כב חרמש הוא כלי שקוצרים בו את התבואה ביד, ומגל שמו, וכן תרגמו אונקלוס, כלומר התחלת ספירת שבעה שבועות צריך להיות משעת שמתחילים לקצור התבואה במגל (והוא העומר שמתנו במגל) ועדיין השדה מלאה מקמה, והתחלת הקציר היא העומר שאין לקצור שום דבר מקודם, אבל ודאי שאין פירושו כשיחידים מתחילים בקציר, שא"כ לא אמר כלום שהלא אין לזה זמן קצוב (ג"א), ועוד כבר כתוב בפי' אמור וספרתם לכם וגו' מיום הביאכם את עומר וגו' (רא"ם), וכן הוא בספרי:

י"ב ע"ה) שבעת ימים מזה תאכלו, ז' מן הישן וששה מן החדש"י (ספרי - מנחות ס"ו), דבר אחר למד על אכילת מזה בשביעי שאינה חובה, ומכאן אמה למד לששת ימים, שהרי שביעי בכלל היה ויזה מן הכלל ללמד שאין אכילת מזה בו (חובה) אלא רשות"י ולא ללמד על עצמו יזה אלא ללמד על הכלל כולו יזה, מה שביעי רשות אף כולם רשות חוץ מלילה הראשון שהכתוב קצבו חובה שנאמר (שמות י"ב י"ח) בערב תאכלו מזה (מכילי' בא - פסחים ק"ב): עצרת לה' אלהיך. עלור עלמך מן המלאכה"י (מגיגה י"ח), דבר אחר כנופיה"א של מואכל ומשה, לשון (ספרי י"ב ע"ה) נעלמה נא ארוך (ספרי): ט) מהחל חרמש בקמה. משנקצר העומר"י שהוא ראשית הקציר (ספרי - מנחות סברתם, לזה הביא רבינו הד"א שהיא העיקר (סה"ד): יט פי הסמירה בכתוב מכריח לומר שמה שאמר הכתוב לאכול מזה מיום שביעי של פסח אין פירושו חובה ומזה שהלא הכתוב הזה מכחישו וסותרו ואומר שרק ששת ימים חייב במזה, אלא ודאי פירושו שאלו אמה רוצה לאכול דבר מה יכול אמה לאכול כל אותן דברים שאין בהם חימוץ, ומדאכילת יום שביעי כן פירושו בהכרח שגם אכילת מזה בששת ימים הראשונים כן פירושו, ודרך זה ג"כ לא די לרבינו, שא"כ ישמיע הכתוב בין פסוק זה ובין פסוק של שבעת ימים ויאמר שאסור לאכול חמץ ודי (מ"ל), אבל עיין שם בפי' בא באריכות שבהכרח לומר פסוק שבעת ימים וגו' וא"כ בהכרח לומר גם פסוק זה של ששת ימים וכנ"ל, אבל פסוק בערב תאכלו מזה ודאי שביעי ימים וגו' (מ"ל): כא אסיפת בני אדם שעזבו מלאכתם ועסקים ונאספים יחד לאכול ולשמות, וכאן יהיה ענינו שביעי' נאספים כל המשפחה יחד לעשות הסעודה בכנופיה, או בעצור שמזמין על שלחנו אורחים גר יתום ואלמנה, וכל זאת חסר מן הכתוב, כי אכילה ושמה מאן דכר שמה, לכן צריך לדרך הא' (מ"ל): כב חרמש הוא כלי שקוצרים בו את התבואה ביד, ומגל שמו, וכן תרגמו אונקלוס, כלומר התחלת ספירת שבעה שבועות צריך להיות משעת שמתחילים לקצור התבואה במגל (והוא העומר שמתנו במגל) ועדיין השדה מלאה מקמה, והתחלת הקציר היא העומר שאין לקצור שום דבר מקודם, אבל ודאי שאין פירושו כשיחידים מתחילים בקציר, שא"כ לא אמר כלום שהלא אין לזה זמן קצוב (ג"א), ועוד כבר כתוב בפי' אמור וספרתם לכם וגו' מיום הביאכם את עומר וגו' (רא"ם), וכן הוא בספרי:

אור החיים

חל לספור שבעה שבועות, וזה למאן דאמר (רוז פוסקים) ספירת העומר בזמן הזה מדרבנן, אבל למאן דאמר (רמב"ם) דאורייתא כפל הכתוב לזמן הזה:

על יורה דעה הארכתי בדבר זה בתחילת סימן פ"ו: ז. תחל לספור שבעה שבועות. צריך לדעת למה כפל לומר חספור שבעה שבועות, ואולי כי בא לומר להם אס לא היה קמה להחל זה חרמש וזא מן העליה (מנחות פ"ג:) אף על פי כן

אתרא די לאשראף ת פסקא שא זמן ותבשר יתעיי יי ראה ותתקף תיכול זה כגש

יא צ"ד: א (ע"א): צאתך יב משש אכלכו, יג וחר שלת. יד מ"ט: יז לונה ישת (שמות

והחלב והמים אסור יז) שיטת

אולי עלה ע"י ואר

ע"י ע"י

שבעה שבעות: ועשית חג שבעות
 ליהוה אלהיך מסת נדבת ידך אשר
 תתן באשר יברכה יהוה אלהיך:
 ושמחת לפני יהוה אלהיך אתה
 ובנה ובתך ועבדך ואמתך ותלוי
 אשר בשעריך והגר והיתום
 והאלמנה אשר בקרבך במקום
 אשר יבחר יהוה אלהיך לשכן שמו
 שם: וזכרת כי עבד היית במצרים
 ושמרת ועשית את החקים האלה: פ
 חג הסכת תעשה לה שבעת
 ימים באספך מנרגך ומיקבך:
 ושמחת בחגך אתה ובנה ובתך
 ועבדך ואמתך ותלוי והגר והיתום
 והאלמנה אשר בשעריך: טו שבעת

שבעות: ותעבד חגא דשבעות
 קדם יי אלקה מסת נדבת ידך די
 תתן כמא די יברכה יי אלקה:
 יא ותחדי קדם יי אלקה את וברך
 וברכה ועבדך ואמתך ולואה די
 בקרובך וגיורא ויתמא וארמלא
 די בנה באתרא די יתרעי יי
 אלקה לאשראה שכנתה תמן:
 יב ותדבר ארי עבדא הויתא
 במצרים ותטר ותעבד ית קימא
 האלון: יג חגא דמטליא תעבד
 לה שבעא יומין במכנשך
 מארדך וממצרדך: יד ותחדי
 פחנה את וברך וברכה ועבדך
 ואמתך ולואה וגיורא ויתמא
 וארמלא די בקרובך: טו שבעא

לקט בהיר

דש"י

בג) די מחסורו (לעיל ט"ו ח') מרגום אונקלוס כמסת
 חסרונה, והתי"ו שימוש הוא, אבל המ"ס משורש ששורשו
 מסם והדגוש ממלא החסרון (רא"ם), כלומר נדבתיך יהיה
 די עד שידך מגעת (ג"א): כד) פי' תומין
 אורחים: כה) רבומינו דרשו זו דרשות אבל זה פשוטו,
 גם רצונו לשלול דעת ראב"ע ז"ל שדבוק הוא לעבדך, כלומר
 בשביל שגם אחת היית עבד לזה תן לו, כי אין המדובר כאן
 מעבד ציחוד, גם רצונו לתקן כי בשלמא פסח וסוכות הם
 זכר לציאת מצרים, אבל יו"ט שבעות מה ענינה לציאת
 מצרים (ב"ב): כו) גורן הוא מקום מנוסה בשדה ששם
 נתייבשה התבואה כל ימות הקיץ, יקב חפירה וצור ששם
 מכוּנס היין אחר שדורכין אותו בגת, וימות תשרי מאספין
 (מכניסין) התבואה והיין לבית מפני הגשמים ואז צומן ההכנסה תעשה חג הסוכות, זהו פשוטו, אבל מיותר הוא לכבד כתיב
 (ויק' כ"ג ל"ד) בחמשה עשר יום למדש השביעי הזה חג הסוכות, גם כתיב (שמות כ"ג ט"ז) וחג האסיף וגו' באספך וגו',
 לזה הביא הדרוש, אך הדרוש רחוק מפשוטו שהמדובר "בחג" הסוכות ולא בסוכות (מ"ל): כז) וכאלו כבש סוכות
 תעשה לך (באספך) אחר שתאסוף ומכניס את התבואה ואת היין וגשאר צידך התבן ומורות ואשכלות הריקים, ולא דוקא

ט"ב): (י) מסת נדבת ידך. די נדבת ידך" הכל לפי
 הצרכה, כצ"ח שלמי שמחה (מגיבה ח'). וקדש"י
 קרואים לאכול: (יא) והלוי והגר והיתום
 והאלמנה. ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך צנך
 וצתך ועבדך ואמתך, אם אחת משמח את שלי
 (אף) אני משמח את שלך (מ"א): (יב) וזכרת כי
 עבד היית וגו'. על מנת כן פדיתוך" שמשמור
 ותעשה את החקים האלה (מכילי דרשב"י):
 (יג) באספך. צומן האסיף" שאתה מכניס לבית
 פירות הקיץ (ר"ה י"ג), דבר אחר באספך מגרנד
 ומיקבך למד שמסכנין את הסוכה" צפסולת גורן

יומין תחוג קרב
 די יתרעי יי אר
 בקל עללךך
 ותחי פרם חו
 בשתא יתחוי
 אלקה באתרא
 דפטיורא וק
 ובחנא דמטלי
 יי ריקנון: י
 כברכתא ד"י

ויקב (סוכה י"ג):
 חין זה לשון לוי
 למדו מכאן לרצ
 (ספרי - פסחים ע'
 ריקם. אלא ק
 (ספרי): (י) איך
 הרצה" ונכס
 ושלמי"י

יתערב ענבון בשם
 חג הסוכות משח
 (וכ"ש ציוס שמיני
 חיצת אך למעט, ש
 רק לעולות ראה
 כמחמת ידו וגו' ו'
 עולות ושלמים מר

7

Tobias ben Eliezer

מדרש לקח טוב

הסכונה

פסיקתא זוטרתא

על חמשה חומשי תורה

יסדו

רבינו טוביה בר אליעזר ז"ל

נדפס פעם ראשונה בוויניציאה בשנת ה"א ש"ז ליצירה

ועתה נדפס פעם שנית עם באור לפרש ולבאר דברי הפסיקתא בדרך קצרה ולציון
מראה מקומות, נקוב בשמו

באור הרא"ם

מאתי אהרן משה פאדווא מקארלין [בעהמ"ח באור הרא"ם על מדרש תהלים ותולדות
ר' לוי בר ספי בספר חטט המשולש] בהרב הגאון האמיתי המפורסם בתורתו והסידותו בכל קצו
ארץ סרד ר' יעקב מאיר פאדווא וצלהיה אברק בריסק דליטא (בעהמ"ח ספרי
מקור טים חיים, שרת מהרים וכתנית פסים).

ספר ויקרא

צולם ונדפס מחדש
בעיה"ק ירושלים תש"ך

פסיקתא פרשת אמור זמרתא סה

7. וספירת השמטה מסורה לבית דין שנאמר וספרת לך אבל ספירת שבעה שבועות על כל ישראל שנאמר וספרתם לכם . לכם בעמידה שנאמר מהחל חרמט בקמה כלומר בקומה וממנו אנו למדין על כל מצוה שנאמר בת לכם (קל"ה) כנון מילה וציצית . המול לכם כל זכר . והיה לכם לציצית שכולם מצותם בקומה וקופה וזה מדרש וזה הלכה . נמוז לעין ספסוק והקרבתם מנחה חדשה לה' שתהא חדשה . לה' (קל"ו) שתהא ראשונה לכל המנחות : 4

פס'. ממושבתיכם . ולא בחוצה לארץ . תביאו לחם תנופה . אלו שתי הלחם הבאים בעצרת שהן באין מן החטים . (קל"ז) שתיים . שני עשרונים שיהו (שנים) סלת תהיינה חמץ תאפינה . (קל"ח) השאור בודה להן ומחמץ דברי רבי מאיר . רבי יהודה אומר מביא את השאור ונותן המדה וממלא את המדות וכו' כדמפורש במסכת מנחות בכורים לה' משל צבור :

פס'. והקרבתם על הלחם . חובה ללחם שבעת כבשים תמימים . יהיו עולה כליל לה' . לשם . שישחמו לשמן . ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת . שבעת כבשים ושעירים האמורין כאן אינן שבעת כבשים ושעיר האמור בפרשת פינחס . פרים ואילים האמורין כאן אינן האמורין בפרשת פינחס . שהרי כאן פר אחד ואילים שנים להלן איל אחד ופרים שנים . ללמדך שאלו באין בגלל הלחם ואלו באין בגלל היום במסכת מנחות . ת"ר והקרבתם על הלחם חובה על הלחם יכול הן הן שבעה כבשים האמורין כאן הן כבשים האמורים בחומש הפקודים ומסקאנא מדאשתני סדרן שמע מיניה אחרני נינהו הללו באין בגלל הלחם והללו באין בגלל עצמן . ומה אנו למדין כשם שלא הזכיר בחומש הפקודים שני כבשי עצרת של זבחי שלמים ופר ושני אילים ושבעה כבשים ושעירים הבאים בגלל לחם כך נשתנו הו' כבשים . (קל"ט) וכך אמרו במנחות הקרבנות האמורין בפרשת אמור אל הכהנים אין האמורות בפרשת פינחס שאילו לא קרבו במדבר כל אותן מ' שנה משום שנאמר כי תבואו אל הארץ . של פרשת פינחס קרבו . במדבר כל אותן ארבעים שנה . ועוד כי לא זכר אחד מכל קרבנות המועדות כנון של ראש השנה ושל יום הכפורים ושל חג המוכות אלא כבש הבא עם העומר וכבשים הבאים עם הלחם ללמדך שאינן מן הקרבנות הנזכרות בפינחס ואין בהן משום מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד כי זה מפורש מהו עולת הבקר כלומר אשר לעולת התמיד מלמד שלא יקדים דבר לעולת התמיד . ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים . אמר רבי שמעון על מה שני כבשי עצרת מכפרין על טומאת מקדש וקדשיו . ואם כיפר הראשון על מה השני בא על טומאה שאירעה בין זה לזה :

פס'. והניף הכהן . (קמ) תנו רבנן והניף הכהן אותם על לחם הבכורים תנופה לפני ה' יכול יניח כבשים על גבי הלחם ת"ל על שני כבשים . יכול לחם על גבי כבשים ת"ל על לחם הבכורים (קמ"א) (ישתקל) הכתוב ואיני יודע אם לחם על גבי כבשים ואם כבשים על גבי הלחם מה מצאנו בכל מקום לחם למעלה אף כאן לחם למעלה כי הא אסר רב פפא במילואים . רבי יוסי בן המשולם אומר כבשים למעלה ומה אני מקיים על שני כבשים (קמ"ב) להוציא ד' רבי אומר מניח זה בצד זה ומניף ונמצא מקיים שני מקראות ומאי על בסמוך . וכן הוא אומר (שמות מ') וסכות על הארון את הפרוכת . תנופה לפני ה' . מוליך ומביא מעלה ומוריד . אסר רבי חייא בין זה לזה :

באור הרא"ם

(קל"ה) כנון מילה וציצית . עיין יו"ד סי' רס"ה ס"ח האב והכח כשמכריזים לריב לעמוד . וז"ל הגר"א ז"ל דכתיב ימול לכם כמ"ש ב"ח רס"ח בהלכות ציצית ע"ס : (קל"ו) שתהא ראשונה לכל המנחות . כי עד עתה אסור להקריב למזבח מנוחה חדשה : (קל"ז) שתיים שני עשרונים שיהיו שוות כמ"ע וכו"ל ב"כ סי' התלוז יהיו גדלן שוות : (קל"ח) השאור בודה להן . פי' בודה מוליח מלשון אשך בזה מלבו . והיינו שמו"ח הקמח מתוך העשרון וששהו שאור ומחזירו לתוכו : (קל"ט) וכך אמרו . (מנחות מ"ה') : (קמ) ח"ד והניף . (שם ס"ב) : (קמ"א) גשתקל הכהוב כמ"ל . ופי' השווה שני דינים כפסוק זה דחתי שמעין מיטה ולא ידעתי בחר כי חליטן (רש"י מנחות ס') : (קמ"ב) להוציא ד' היינו הו' כבשים של חונת היום האמורי (פסיקתא) מית

וסר
בוט
:ח.
ויזם
יוסי
-ג'
פרו
בוע
וכן
רא
לא
ה
נים
הלן
זיר
עון
בת
הר
בג
עין
וא
עת
ית
שר
ה
הו
ים
ית
פס
גת
אע
א
א
א
פי
יה
גל
ע
ם

Abudarham, David ben Joseph ben David

ספר

אבודרהם השלם

עם

תשלום אבודרהם

חברו אחד מגדולי הראשונים

רפנו דוד בן יוסף אבודרהם זצ"ל

והוא חבר נפלא מאד ראש וראשון המפרש והמבאר את סדרן של

כל

התפלות, המנהגים וטעמים של סדר תפלות החליהשבת המועדים
 ותפלות התעניות סדר הכרכות - הפרשיות - וההפטרות.
 פרוש ובאור הפיוטים הקדמונים - וסדר עבודת יום
 הכפורים - וסדר העבור - ולוחות המועדים

חלק א

מהדורת פאר חדשה זאת מופיעה באותיות מאירות עינים מנקדת מנחת
 ומתקנת על-פי דפוסים קדמונים וכתבי יד נדירים בלי חסור והשקמות
 כלל. בן נוסף בזה ציונים ומראה מקום, מפתחות מפרטים לתנ"ך,
 לש"ס, מדרשים ותכן ענינים

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

שנת רפנו דוד בן יוסף אבודרהם זצ"ל לפ"ק

(פה, א) אָמַר רַבִּי פְּרָנָף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כֵּל שֶׁהוּא תַלְמִיד חָכָם וּבְנֵי תַלְמִיד חָכָם וּבֶן בְּנֵי תַלְמִיד חָכָם שׁוֹב אֵין תּוֹרָה פּוֹסְקָת מִזְרַעוֹ, שְׁנֵאמַר (ישעיה נט, כא) לֹא יִמּוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעךָ אָמַר ה' מַעֲטָה וְעַד עוֹלָם. מֵאֵי אָמַר ז', אָמַר רַב יְהוֹנָדָה אָמַר רַב אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא אֲנִי עָרַב בְּדָבָר זֶה, מֵאֵי מַעֲטָה וְעַד עוֹלָם, אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה מִכָּאן וְאֵילָף תּוֹרָה חוֹזֶרֶת עַל אֲכַסְיָה שְׁלֵה. וְגַם מְצֵאתִי כְּתוּב בְּשֵׁם הָרַא"שׁ אֲסַמְכָתָא לְזָה מִפְּסוּק אַחֵר, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים ל"ב, ז) שְׂאֵל אֲבִיךָ וְיִגְדֶךָ זִמְנִיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ, וְטַמִּיךָ לֵה בְּתַנְחַל עֲלִיּוֹן גּוֹיִם וְגוֹמַר, כְּלוּמַר כְּשֶׁאֲבִיךָ וְזִמְנִיךָ הֵם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וְאַתָּה עֲמָהֶם אֲו תַהֲיֶה הַתּוֹרָה נִחְלָה לָךְ וְלִזְרַעְךָ עַד עוֹלָם. וְהוּו שְׁאֵמַר הַכְּתוּב (קֹהֶלֶת ד, יב) וְהַחוּט הַמְשַׁלֵּשׁ לֹא בַמְהֵרָה יִנְתַק. וְהֵי מְלִי בַהֲיֹתָם כְּאֶחָד בַּחַיִּים, כְּאֲשֶׁר מִשְׁמַע הַכְּתוּב. וְנִהְיָה כְּלִנּוּ יוֹדְעֵי שְׂמֵךְ, כְּדִי שֶׁתִּמְשַׁף חֲסָדָךְ עֲלֵינוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים לו, יא) מִשׁוֹף חֲסָדָךְ לִיּוֹדְעֶיךָ. וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לְשִׁמּוֹה, וְלֹא לְקִרְוָתוֹ רַב, כְּדֹאמְרֵינוּ בְּסִפְרֵי (פֶּרֶשֶׁת עֲקֹב) שְׂמָא תֵאמַר הָרִינִי לוּמַד תּוֹרָה בְּשִׁבִיל שְׂאֵהֲיָה עֲשִׂיר, בְּשִׁבִיל שְׂאֵקְרָא רַב, בְּשִׁבִיל שְׂאֵקְרָא דִין, תַּלְמוּד לומַר (עֵין דְּבָרִים יא, יג) לְאַתְבָּה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲלֹא עֲשֵׂה דְבָרִים לְשִׁמּוֹן וְסוּף הַכְּבוֹד לְבֵא. בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְּלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת כד, יב) וְאַתָּנָה לָךְ אֵת לַחֹת הָאָבִן וְהַתּוֹרָה וְהַמְצִיָּה אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהוֹרוֹתָם, וְכַתִּיב (מִלְאֲכֵי ג, כב) זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ בְּחֹרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים. וְאֵין לְחַתֵּם בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמַדְנֵי חֲקִיךָ, מִשׁוּם דְּבִירוּשְׁלָמִי (בְּרַכּוֹת פ"א, ה"ה)

סוֹתֵר חֲתִימָה זו, מִפְּנֵי שְׂאֵין עוֹשִׂין פְּסוּק בְּרַכָּה. וְרַש"י פֶּרַשׁ טַעַם אַחַר לְמָה אֵין חוֹתְמִין בָּךְ, מִפְּנֵי שֶׁכֵּל חֲתִימָה הִיא לְשׁוֹן הַדְּבָרָה, שְׁמוּדָה לְשֵׁם שֵׁיִשׁ לוֹ כַּח לְמִלְאוֹת בְּקִשְׁתּוֹ, אֲבָל לְמַדְנֵי חֲקִיךָ הִיא לְשׁוֹן בְּקִשְׁתָּה, וְאֵין זֶה מִטְּבַע בְּרַכָּה. וְכֵן כְּתַב אֲבָן הַיִּרְחִי. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ וְכוּ' לְקַמֵּן אֲפָרְשֶׁנָּה בְּעִנְיַן סֵפֶר תּוֹרָה בְּצַבּוּר. וְאֵם תֵּאמַר בְּרַכָּה זו לְמָה פּוֹתַחַת בְּבְרוּךְ, וְהֵלֵא סְמוּכָה הִיא לְכַרְפַּת הָעָרַב נָא, וְיֵשׁ לְפָרֶשׁ, בֵּינָן שְׁלִפְעָמִים אוֹמְרָה בְּפָנֵי עֲצָמָה כְּשֶׁקוֹרָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה בְּצַבּוּר, וְאֵינָה סְמוּכָה לְאַחֶרֶת כָּלֵל, לְפִיכָךְ פּוֹתַחַת בָּהּ בְּבְרוּךְ.

7 בְּשִׁמְרַתְעוּתָם בְּצִיצִית מְבָרָךְ (בְּרַכּוֹת ס, ב)

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַתְעַטֵּף בְּצִיצִית, וּפְרוּשׁ לְהַתְעַטֵּף מִלְשׁוֹן הַתְּרַגּוּם מְעִיל צְדָקָה יַעֲטִי (ישעיה סא, י) עֲטָפְנִי. וְכֵל זְמַן שְׁמַתְכֶּסָּה בּוֹ בְּיוֹם צְרִיף לְבָרָךְ עֲלֵינוּ, וְאֵפְלוּ כְּמָה פְּעָמִים. אֲבָל בְּלִילָה אֵינוֹ מְבָרָךְ עֲלֵינוּ, מִפְּנֵי שְׂאֵין מִצְוַת צִיצִית נוֹהֲגָת אֲלֵא בְּיוֹם, כְּמוֹ שְׂאֵמְרֵנוּ בְּהַקְדַּמַּת הַסֵּפֶר הַזֶּה. וְחֵיב לְבָרָךְ עֲלֵינוּ מְעַמַּד. וְשֵׁשׁ מִצְוֹת הֵן שְׁבוּרָתָן מְעַמַּד, סִימָן לָהֶם עֲלֵץ שְׁלָם: עַמַּר, לְבָנָה בְּחַדוֹשָׁה, צִיצִית, שׁוֹפָר, לוּלָב, מִילָה. כִּי בְּאֵלוֹ הוּא כְּתוּב לָכֶם, בְּעַמַּר וּסְפִרְתֶּם לָכֶם (ויקרא כג, טו) וְכֵן בְּלְבָנָה (שְׁמוֹת יב, ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, וְכֵן בְּצִיצִית וְהִיָּה לָכֶם לְצִיצִית (בַּמִּדְבָּר טו, לט) וְכֵן בְּשׁוֹפָר יוֹם תְּרוּעָה יְהִיָּה לָכֶם (שִׁם כט, א) וְכֵן בְּלוּלָב וְלִקְחֹתֶם לָכֶם (ויקרא כג, מ) וְכֵן בְּמִילָה הַמּוּל לָכֶם כָּל זָכָר (בְּרַאשִׁית יז, י) וְאֵנוּ לְמַדִּין חֲמִשָּׁתָן בְּגִזְרָה שְׁוֵה מְלָכֶם הַכְּתוּב

יִדְּ, יֵא, הַכִּי בָהּ אֵם יַחַח יְמָה בְּמוֹ לְוִי, גִּגְד זְהוּ שְׁה י"ד, צוֹת זַס, דָּר זֹב כֵּל- לָהוּ כֵל בְּרָךְ יי : בָּהּ דָּד מֶד לא צַד. סֶק צָאי יֵינוּ רְחִי יֵינוּ יֵינוּ לִים

גבי עמר, וספירת העמר מעמד, שנאמר מהחל חרמש בקמה (דברים טו, ט) אל תקרי בקמה אלא בקומה, קרי בה בקימה, ויש מצות אחרות שמברכין עליהן מעמד למצוה מן המבחר, ואם לא ברה מעמד אין לחש, כגון הלל ומקרא מגלה וספה, ויש אומרים כלל לזה, כי כל מצוה שאין בה הנאה מברכים עליה מעמד. L

גדולה מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות (מנחות מג, ב) שנאמר (במדבר טו, לט) וראיתם אתו וזכרתם את כל מצויותי בגימטריה תרי"ב, ומצות ציצית אחת תרי"ג, ועוד תמצא פי ציצית עולה למנן ת"ר, וחי חושטין והקשרים תרי"ג ואפלו שהוא כתוב חסר יו"ד מפרש בתנחומא (מדרש אגדה שלח יט) ג' פעמים כתוב בפרשה, ואחד מהם לציצית, חלק הלמ"ד לשלשמן והיא משלמת המנן, ועוד יש בדי' הכנפים ל"ב חושטין שזוירין שהם ס"ד, כנגד ס"ד פנים שיש בכסא הכבוד, וכן תרגם יונתן (חזקאל י, יד) וארבעה פנים לאחד, מנן אפיא דארבע ברין שתין וארבע אפין, וכן תמצא ס"ד תבות מן דבר אל בני ישראל ועשו להם ציצית (במדבר טו, לח) עד אני ה' אלהיכם (שם טו, מא) לרמו כאלו השכינה כנגדו. והכי אמרין בספרי (שלח) ובירושלמי (ברכות פ"א, ה"ב) שכל המקיים מצות ציצית כאלו מקבל פני השכינה, כתיב הכא וראיתם אתו וכתוב התם את ה' אלהיך תירא ואותו תעבד (דברים ו, יג).

כשמניח תפלין מניח תפלה של יד ואחר-כך של ראש, שנאמר (דברים ו, ח) והיו לטוטפות בין עיניך,

כשתשים אותו בין עיניך יהיו שנים, וכשחולצין חולץ תחלה של ראש ויציניעם, ואחר-כך של יד, לפי שפשידצה ליקחם ימצא תחלה לפניו של יד, ולא יעברו על המצות (מנחות לו, א). אמר רבה בר שילא אמר רב חסדא סח בין תפלה לתפלה חוזר ומברך. סח אין לא סח לא, והא רב הונא בר חיזא אמר רבי יוחנן על תפלין של יד הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפלין, ועל תפלין של ראש הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפלין, אפ"י ורבא דאמרי תרוניהו לא סח מברך אחת, סח מברך שתיים. פ"ש רש"י, לא סח מברך אחת על של יד ועל של ראש, סח מברך שתיים, להניח שפכר ברה על של יד, וחוזר ומברך על מצות על של ראש, והרי ברה שתיים, וכן פתב הרי"ף והרמב"ם ו"ל (תפלין ו, ד). ורבנו תם פ"ש, לא סח מברך אחת על של ראש, על מצות תפלין, סח מברך שתיים על של ראש, שצריך לחזור ולברך להניח, וכן פתב רב עמרם ובעל הלכות גדולות. תנא, סח בין תפלה לתפלה עברה היא בידו, וחוזרין עליה מעורכי המלחמה, שעל שם קיום מצות תפלין כחזקו בורעו ובקדקדו יתקיים באנשי המלחמה (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף-קדקדו. ואף לענות אמן יהא שמה רבא ולקדשה אין להפסיק. וכתב הרא"ש, שמצא בהלכות תפלין עתיקתא, סח בין של יד לתפלה של ראש, אם סח שיחת חלין חוזר עליה מעורכי המלחמה, אם בקדשה ויהא שמה רבא סח אין חוזר עליה מעורכי המלחמה, אבל עברה היא. תנו רבנן (מנחות לה, ב) תפלין מאימתי מברך עליהן, משעת הנחתן, פ"ש,

משהתחיל להניח ובראשו, כדי ל לעשייתה. הנה רוצ וקשיניע זמן הנחת ולפיה מניחן בשכח ושוב יתור משום דתנו רבנן (ב) ידכה (שמות יג, טו) שמאל או אינו אי (ישעיה מח, יג) אף טפחה שמים. ואזן ליתד תשלחנה וינאומו (תהלים עד, וימינה. רבי יוסי א זמין, שנאמר (בר) ישראל יד-ימינו. ון סתמא לא אקרי רב הרי הוא אומר (י) וכתבתם, מה כתיב בזמין. וביין דקשירו ורבי יוסי הנחה בן דנפקא לה לרבי נתן יג, טו) ידכה זו יד שאין משתמש בה. לאדם הפא להחזיק הוא מחזיק, באותו שלו כנגד שמאל חן הוא הוציאנו בחזק החזיק ביד שמאלית וזהו שפתוב והיו השמאלית, פי בחזק מצרים. והנה תפלין ושל ראש זכר ליצי בעיניהם, כמו שפתנו

ספר
מחזיק ברכה

חידושי דינים על שולחן ערוך ד' טורים

מהגה"ק, החכם הכולל, המקובל הגדול, איש אלקים,
צי"ע, נזר ישראל ותפארתו,
מרנא ורבנא

חיים יוסף דוד אזולאי
וצוקלדה"ה

נדפס פעם ראשונה ע"י מרן המחבר זצ"ל בלינורנו

פניה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשע"ב לפ"ק

י"ב אור זי

גר"ל ל שמחג זוג וי 70237 ס.א.א

הגהותיו על הסמ"ק ומהסמ"ק נראה הפך דבריו
 החילוק שחילק א"מ נר"ו בין חיוב למצוה נראה
 הדוחק בלשון סמ"ק ומה גם דלשון צריך איכא
 מ"ד דלכתחילה משמע כמ"ש הטור סימן רי"ט
 הו"ו מבוכה גדולה והאחרונים כתבו בזה כמ"ש
 א"מ נר"ו בספר הכללים ועיין בברכי יוסף א"ח
 סימן תרלו ע"ש.

ולמאי דדייקין עמ"ש רבינו פרץ משם הרמב"ם
 אפשר בדוחק דמ"ש הרמב"ם ז"ל קאי
 למ"ש סמ"ק דמברכין מעומד לזה אמר
 הרמב"ם כלומר דזה מהרמב"ם שכתב למנות
 מעומד דעיקר הגזירה שוה למצות היא דברכות
 דרבנן ועל זה נרגש דיאמר האומר דסמ"ק מיירי
 בברכה והרמב"ם במנין וכתב אמרו (כצ"ל
 במקו' אמר) שכל מצוה שנאמר בה לכם והגזירה
 שוה היא למצות כנלע"ד והיותר נכון לומר
 שט"ס הוא ובמקום הרמב"ם צ"ל גדול אחר
 ושפתי לא אכלא דלכל הדברות יש להרגיש על
 רבינו פרץ בלשון הנו' דעשאה סימן עמצ"ל
 והאיכא שופר דאיכא יום תרועה יהיה לכם וכן
 כתב הוא עצמו לעיל סימן צג ושם נקט סימן
 עצי"ת ה' לעולם תעמוד עומר ציצית תקיעה
 ובשלמא התם רחוק רמז בכתוב נחא לאסמוכי
 ולרמוז הני תלתא בראשי תיבות עצי"ת אף
 דאיכא אחריני אבל הכא דנתן סימן עמצ"ל
 דהוא ר"ת בעלמא לא תיבה שיש בה משמעות
 ולא סמך בכתוב הו"ל להזכיר תקיעה נמי עד
 (כאן הגהה)

ואפשר לומר לע"ד ונישב נמי קושיית האחרונים
 דאיך רבוצתא דכתבי גזירה שוה דלכם
 בהני מצות אתו הפך הירושלמי דכללא כ"ל כל
 הברכות מעומד וכבר א"מ נר"ו בברכי יוסף
 הור"ה גבר מקור נפתח מג"ש בפסיקתא עש"ב
 והשתא נאמר דרבינו פרץ לא נעלם מעיניו
 הירושלמי אמנם סבר דתלמוד שלנו לא סבר
 כירוש' מכח הא דפ' היו בודקין דאייתי א"מ
 נר"ו דמדקאמר אמר אביי הלכך מעומד מוכח
 דדוקא ברכה זו משום דמקבל פני שכינה היא
 מעומד ותו לא ולא סבר לחלק בין מצוה לחיוב
 וא"כ הרי תלמודא דידן לא סבר כירושלמי
 ומעתה סבר רבינו פרץ לקיים מדרש הפסיקתא
 דמצות שנאמר בהם לכם צריך לעמוד דלא
 לאפוש' פלוגתי טובא בהדא מילתא וסבר
 דתלמודנו נמי סבר למדרש כפסיקתא לעמוד
 במצוות שנאמר לכם וילפי מעומר ומאי דקאמר
 אביי הלכך מעומד היינו דבברכת הלבנה ליכא
 לכם כי האף אמנם מהר"ד אבודרהם כתב דגם
 ברכת הלבנה אתיא מכללא דכתיב החדש הזה
 לכם רבינו פרץ לא סבר הכי דקדוש החדש
 לחוד וברכת הלבנה לחוד ומאי דרבי יוחנן
 גמיר דמקבל פני שכינה דכתיב החדש הזה
 וכתוב זה אלי הדבר נגלה דהיא אסמכתא
 בעלמא וכבר א"מ נר"ו הקשה על מהר"ד
 אבודרהם מהש"ס והשתא סבר רבינו פרץ
 דמשו"ה אמר אביי הלכך מעומד דאי לא מהאי
 טעמא לא הוה אמרינן לה מעומד דדוקא במצוות
 שנאמר לכם עבדינן ומברכין מעומד ושאר
 יתובי יתבינן ברוכי מברכין ולזה הוצרך אביי
 שוב ראיתי מ"ש א"מ נר"ו בסמוך.

→ **ב.** ויברך מעומד בספרי הקטן ברכי יוסף הקשתי
 על מהר"ד אבודרהם דמני למצות שמברכין
 עליהם מעומד ואתנח סימנא על"ץ של"ם
 ובכללן אתה מוצא ברכת הלבנה דכתיב החדש
 הזה לכם דהרי בפרק היו בודקין משמע דדוקא
 משום דמקבל פני שכינה מברך מעומד כמו
 שאמר אביי אמאי דקאמר דמקבל פני שכינה
 הלכך נמדינהו מעומד וא"כ לאו משום גזירה
 שוה רלכם כמ"ש מהר"ד אבודרהם ע"ש.

והשתא נראה לי דאפשר לישוב דמהר"ד
 אבודרהם הכי מפרשה דהנה זו מסורת
 נקנית במסירה מרז"ל ג"ש לכם מעומר לכל
 המצות שנאמר לכם כגון ציצית ושופר וכיוצא
 לעמוד בעשיית המצות ההן ובברכתן ולכאורה
 בברכת הלבנה הוה ס"ד שאין צריך לברך מעומד
 דליכא לכם אמנם עתה דא"ר אסי א"ר יוחנן
 כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני

העומד
 תיב ביה
 קמה א"מ
 מר המול
 עם ציצית
 דיוט לא
 אין מונין
 א' הזכיר
 י"ד רבינו
 שכתב כן
 מר חדא
 וס אמרו
 א נשמע
 שמועה
 ו נתכוון
 ורו אשר
 :שה ותו
 הרמב"ם
 ברכה זו
 נו כאלו
 יך לברך
 בלת פני
 ראה זו
 ביי הלכך
 שכתבו
 דוקא זו
 ו"מ נר"ו
 המובהר
 לא נקיש
 ילוק זה
 איברא
 ה הלבנה
 "ם וז"ל
 מר שכל
 י שכינה
 א אחרת
 יה אורו

שכינה כתיב הכא החדש הזה וכתיב התם זה אלי ואנוהו א"כ בהחדש הזה רמוז ברכת הלבנה ומאחר שכן הרי כתיב לכם דכתיב החדש הזה לכם וילפינן מלכם בעומר והיינו דקאמר אביי הלכך מעומד כלומר הלכך דאמרת מקבל פני שכינה וילפת מהחדש הזה לכם א"כ צריך מעומד דאי לאו דרשא זו הוה אמינא דהחדש הזה לכם בקדוש החדש הוי וברכת הלבנה מאן דבר שמה ומתוק מדבש מאמר אביי הלכך מעומד זה אפשר דיפרש מהר"ד אבודרהם וסיעתיה בש"ס.

או כלך לדרך זו ונאמר בפשיטות דודאי הג"ש הזו למצוות נאמרה דעשייתן ליהוי מעומד דהרי כלהו ברכתא אנשי כנה"ג תקנינהו בר מברכת מזונא והוה הני ברכ"י דרבנן וא"כ היותר פשוט דהג"ש לעשיית המצות נאמרה ודין הוא שגם ברכותיהן מעומד וא"כ ברכת הלבנה דהוא ברכת השבת דתקון רבנן וליכא מצוה תפוק ולא תיעול בהאי כללא אמנם השתא דמקבל פני שכינה מסתברא לברך מעומד ונכנסת בכלל דכתיב החדש הזה לכם דרך אסמכתא דאי לאו דמקבל פני שכינה הוה מפקינא לה מכללא מטעמא דאמרן ובספרי הקטן פתח עינים שם פרק היו בודקין הארכתי קצת במאמר אביי הלכך מעומד ע"ש ועמ"ש הרב עטרות זקנים ועמ"ש בהגהת סמ"ק סי' צ"ג ועמ"ש הרב מר וקציעה.

ג. דין ב. סדר עטיפתו כדרך בני אדם שמתכסין בכסותן וכו' פעמים בגלוי הראש וכו' זה דעת בעל העטור הביאו הטור וז"ל וסדר עטיפתו פירשו הגאונים כעטיפת ישמעאלים שהיא עטיפה גמורה ובעל העטור כתב דלא בעינן כולי האי אלא כדרך בני אדם שמתכסין וכו' ומכסה ראשו שלא יהיה בגלוי הראש ומרן בב"י כתב דטעם הגאונים מדאמר שמואל במו"ק אמר שמואל כל עטיפה שאינה כעטיפת הישמעאלים אינה עטיפה וטעם בעל העטור דרב פליג עליה דשמואל ועוד האריך ע"ש.

ורואה אנכי להרב מר וקציעה שכתב על דברי מרן שכתב דטעם בעל העטור דרב פליג עליה דשמואל וז"ל א"כ צ"ע מנ"ל לגאונים למפסק הכא כשמואל וגם על בעל העטור קשה דמשמע דמורה להגאונים למפסק כשמואל גבי אבלות וי"ל שאין למדין מן הכללות וכו' ובהאי כללא דהלכתא כרב באסורי אשכתן זמנין דלא משגחינן ביה אי לא איפסיקא הלכתא בתלמודא בהדיא וכדמשמע פרק ב"מ מהא דאמר אביי כל מילי דמר עביד כרב וכו' עכ"ל וק"ק בקושיתו דאמאי לא הקשה נמי על הטור ומרן ביי"ד סי' שפו וכן פסקו הפוסקים כשמואל התם גבי אבלות וזו היא שקשה והוה עדיפא ליה טפי לאקשוויי כי האי גונא ומה שתירץ אם הדברים כפשוטן לא נתחוויר דלפי הרשום בזכרוננו היכא דפסקינן דלא כרב באיסורי ודאי יש טעם לפסוק כשמואל ומאי דמייתי מההיא דאמר אביי דמר עביד בתלת כשמואל אינה ראייה דבהנך אימור דרבה בר נחמני סבר כשמואל מדעתו הרחבה ובכי הא לא נאמרו הכללים האלו דהאמוראים הם רשאיין לפסוק נגד הכלל כשדעתם הוא כאידך וכמ"ש הראשונים.

הן אמת דקשיא על זה מאי דאמרינן בכתובות קשיא הלכתא אהלכתא דקי"ל הלכתא כר"י בדיני ובהא אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן גמליאל ומאי קושיא וכמו שהעיר בזה הגאון בעל חוות יאיר בתשובותיו המופלאות ריש סי' צ"ד וכבר כתבנו בעניותנו בזה במקום אחר וע"ש בספר חו"י ואכמ"ל.

ותו יש להרגיש עליו דמעיקרא קושיא ליחא דהכא רב נחמן סבר כשמואל דאמרינן התם אדשמואל מחוי רב נחמן עד גובי דיקנא וא"כ שמואל ור"ג הוו תרי לגבי רב ומשו"ה פסקו הפוסקים לענין אבלות כעטיפת הישמעאלים וכ"כ הריטב"א בחידושו למר"ק דאע"ג דבעלמא קי"ל הלכתא כרב באיסורי בהא קי"ל כשמואל דרב נחמן סבר כוותיה ומחוי למעבד

עובדא הכי וכו' ע"ש וכמו הקטן ברכי יוסף

ד. רבינו סעדיה גאון סבר ד על צד שמאל לתקן היצו כלום על צד ימין והרדב"ז נ חדשות מעתה בעיר פיורדא ע האריך להוכיח מרבינו יוסף והמדרש דלא כותיה וכבר ה זו בשו"ת הלכות קטנות ח" ובשעת עטיפה אנו נוהגים כדבר האמור מפי כבוד ר להתעטף כעטיפת הישמעאל לצד שמאל כדי הלוך ד' אמו הטלית שיהיו ב' ציציות ל וכמ"ש גם כן בס'

ה. יש בני אדם שמשליכין ואין מכסין בו הראש וא העטור בזה אלא צריך לכס ח"א סי' קנו עכ"ל הרב כ תשובת הרדב"ז הלזו בחדש הרב שם סמכו על בעל ז בעינן כולי האי וכו' ואין לסו בזה חדא שהרי הגאונים קבלה אמרו שצריך כעטיפת עטיפה גמורה ותו מלש להתעטף ולדברי בעל העטון להתכסות בציצית ותו שהרי העטור כתב ומכסה ראשו עכ"ל ועוד הארי

ומ"ש הרב דהגאונים דבריו א"כ לדידיה קי"ל כו דאינו ולא שמענו מי שנד שהוא בטלית רק בשעת ע אמות ואין גם אחד שינהו לבוש בטלית גדול וא"כ חשו לדברי הגאונים ומ' נלמוד כבר הרב העטור י שהביא דברי העטור כתב בגלוי הראש הרב סבר שה

ס פ ר

שאלות ותשובות

מור ואהלות

מהדורה קמא

מהררי קודש ש"ס ופוסקים אריתי מורי עם כשמי ואהלות נמעתני בנן הנחמד בשמו מור ואהלות והשקיתים מימי החכמה מפלג אלקים אשר על תלמי לבבי הנשיף מור, כן בניתי בהנן אהלות נכבדות כלולות בהדרת קודש בהם ישכון אוד יקרות להאיר קצת נתיבות בדברי אנדה ועיקרי יסודתם בחקירות עמוקות בשורשי הלכה ותשובות נכונות לשואלי דברים הנוגעים לארבעה חלקי השיע יראו חכמים וישמחו ונבונים יעלוו, כי ביה נכוחים הם למבין וישרים למוצאי דעת.

מאתי הקטן אליהו מויצ בטוחייליווקי מחוז הערסאן בלאטויר משה צבי פוסק מולאטאפאליא מחוז קיעב אשר במדינת רוסיא האדירה.

על השוכח לזכור עם יריך שטרס להניח ספרי לנתי הדפוס ה"ס הנניר הפכנד ס"ד ועקב צייטלין ניי ממוסיליווקי.

לעמבערג

לפ"ק

מור ואהלות

כשנת

MOR WAHLOTH.

Lemberg, Druck von A. Wajdowicz, Ringplatz Nr. 9.
Geschäftsführer Felix P...

מור ואהלות מורת ברכות והודאות שוית

והמנוחה דעביר עביר הרי דלאו בנרכה תליא וכיון שלא תלי זה בזה ע"כ אף אם המנוחה לתקן לכתחילה בעמידה כמו שחיתוה שכתב הכנה"ג הובא בשפ"ד סי' כ"ד סק"ה שלא לשחוט מיושב מחשש דרסה אפ"ה הברכה בישיבה מותר וכן ברכת המנוחה בעמידה אף שהקריאה בישיבה ע"י מנ"א סי' תר"ל. אמנם האחרונים הביאו דברי הפני יהושע דסובר בכוונת הירושלמי דהך דכל הברכות מעומד רק בהך דמזמון בעמידה אבל במנוחה ששחיתה מיושב גם הברכה בישיבה ולפ"י הדין להישך דברכת שחיתוה בעמידה ומנילה בישיבה, ולעיל באות כ"ג הוכחתי דברכה על בעילת ימנה הריכוז חכמים לבעול הוא בנכדו מטעם שלא יראה כך ערות דבר ומבדך אף כשהוא שוכב אף דהוא מנוחה חיונית מ"מ י"ל לשיטת המנ"א כיון דסוף סוף נהנה הו"ל כברכת הנהנין, ועפ"י י"ל דגם ברכת אכילת מלה ופוכה בישיבה וכ"כ באשכול שם בפירושו ע"י פמ"ג ועטרת זקנים שם ובסי' תרמ"ג. ולשיטת הפני יהושע י"ל כיון דהמנוחה אינה בעמידה לכתחילה ע"כ הברכה ג"כ מותר בשכיבה כמו המנוחה. ובשחיתוה י"ל דאף להפני"ה הברכה בישיבה רהנס לפי מ"ש המנ"א דשחיתוה מחמת דהוי לתקן ברכתה בישיבה יקשה דבשלמא בקדשים קלים י"ל דהוי דומיא דיתנה מלה סוכה כדיון שנהנה בישיבה אבל קדשי קדשים עכ"פ היה לריך ברכת שחיתוה בעמידה וא"כ לפי מ"ש הראש"ש ואל"ף דכל ברכת השחיטה נתקן משום לא פלוג מקדשי קדשים ע"י מ"ש באות ל"ח מ"ח וא"כ בכל שחיטה יהיה לריך לברך בעמידה אטו קדשים אלא ע"כ דגם בקדשים גוף השחיטה מותר בישיבה, ע"י זבחים כ"ג דיושב פסול לעבודה כמו זר וכיון דשחיטה לאו עבודה זר כשר מכ"ש יושב, ועוד דמתניתין לכל הפסולים ששחטו קאי אריש פ' הקודש דמני יושב בין הפסולים ומדלח משני הש"ס דמתניתין נקיט דיעבד משום יושב ש"מ דגם לכתחילה שפיר כדהוכיח החוס' שם וזריש חולין כה"ג לענין נשים [ובלחמ"ה ש"ל דאשה ששחטה יושבת גם דיעבד פסול וזוהי יתייבז קושית החוס' ריש חולין על הלכות א"י דנשים לא ישחטו דהרי בקדשים אפילו מותרים לשחוט ע"י מ"ש באות ל' ואפשר דכוונתם דלא ישחטו כשהם יושבים חולין דבקדשים רק כשעומדים כשרים לכתחילה לשחוט והא דלא משני הגמ' דקתני דיעבד מש"ה דבאמת כה"ג אפשר דגם דיעבד פסול [וע"י אות ל'] דבאשה הכנידה בעבעה ע"י כ"מ דף ע"ט ובסת"ע ח"מ סי' ע"ח (*) וכשהיא יושבת ג"כ יק' חשש דרסה, וז"ע עפ"י דאפשר גם בשאר הפסולים אם יודענו ב' דברים כגון אונן ועבוי"י נידח וכדומה עכ"פ לכתחילה לא ישחטו והא דלא משני הגמ' דקתני דיעבד מש"ה דעריפא משני בפסול א"י וא"כ גם להפני יהושע יכול לברך ברכת השחיטה בישיבה כמו גוף השחיטה :

אך דל"ע על הכנה"ג שחייב משום דרסה ולכאורה יש חתיה רבתי מש"ס דזבחים דגם בקדשים מותר בישיבה. ונלפע"ד דבקדשים שהוא מקום זריזין לא חיישינן לברכ' שהוי רק חשש ספק ע"י פת"י מרכ"א אשל אברהם סק"ד וזוהי י"ל ג"כ קושית החוס' ריש חולין על הלכות א"י דנשים לא ישחטו דרק בקדשים שהוא מקום זריזין לא חיישינן שמה יתעלפו. עוד י"ל ע"פ מ"ש לעיל אות כ"ט מ"ח דבעוף חיישינן יותר לדרסה דחיותו מועט עיי"ש א"כ י"ל דהכנה"ג בעוף מייירי דאסור לשחוט מיושב מחשש דרסה

אז (איזהו מצות וברכות בעמידה. מצאתי מקום הירושלמי. מנ"א ס"ל דלא תלי ברכה בהמצוה. ראיות והערות בזה. הפני ס"ל בהיפוך. ברכת בעילת יבמה ואולי גם ברכת שחיטה לביע א"צ עמידה. שחיטה מותר בישיבה. אשה ששחטה מיושב אפשר דפסול. ישובים שונים לקושית חוס' על הלכות א"י דנשים לא ישחטו. י"ל דרק קדשים מותר בישיבה. חלוק בין עוף לבהמה. ישובים לקושית על הלכות א"י דבן פ' לא ישחוט. היה דמי לעוף בזה. חלוק בין סבין עוף לבהמה להבנינו בביהכ"ג. וטעמים שאסור לשחוט בביהכ"ג. מותר לשחוט עופות בסמיכה. טעם לשחיטת עופות בעמידה. הערה בסמיכה לקביעת מוזה. י"ל דרק הלוש אסור לשחוט בישיבה. ישוב לכל הלכות א"י המובא במרדכי ריש חולין. אנו חופסין חומר ב' הטעמים לענין עמידה. חילוק בין ברכה וטעוה שצריך להאריך בה. אם דנין ג"ש מעצמו להומרא בעלמא. ישוב לקושיות פרדס ומכ"ש. ואם ג"ש דלכם אף לדיעבד. ישובים להקושיות בסנהדרין מ"ב. הקירות בקידוש לבנה אחר ומגו. הערות שונות ומקור וס' בש"ס וישובים לקושית ברכ"י ופרדס. תדר"י ורי"ל לשיטתם. טעם להשמטת המחבר דקידוש לבנה בעמידה. אם מותר קידוש לבנה וציצית בסמיכה. טעם השמטה למול מעומד. הסנדק מותר למול. ברכת על המילה בעמידה תמיד. פריעה מותר בישיבה. הערות שונות. דרוש בפסוק קום נא שבה ואכלה ובמכירת הבכורה ליעקב. הערות שונות בזה.)

ראיתי לחקור איזהו מלות וברכות טעונים עמידה, הנה באשכול הלכות ברכות הודאה סי' כ"ג וב"י א"י סי' ח' פירשו דברי הירושלמי דכל הברכות מעומד דוקא על ברכות המנוחה לא על ברכות הנהנין [והנה דברי הירושלמי כתב בשו"ת ברכה שם בשם הר"מ דילזאלו ובגמל אשכול שם דלא נודע איזה תקנון ולפע"ד דזהו הירושלמי ר"פ כ"ד מברכין המובא באות מ"א ר"מ ור"י סלקי לבי מנוחא [ופי' מהר"א פולדא מקום מושב הדיינים] קפץ ר"מ וברך אל"ל ר"י יאות עבדיה שכל המנוחה טעונים ברכה ומהלשון משמע ש"אות עביר תמה שקפץ מתקום ישיבתו וע"י מ"ש ירד"ה ה"ג עמודי אש קוג' מעון הברכות אות ל"ן] וע"י מג"א שם סק"ב דחלה ושחיתוה כיון שהם לתקן ברכותם בישיבה כנהנין, ומדבריו משמע דלא תלוי הברכה בהמנוחה כלל ע"י דגול מרבבה שם וע"י שו"ת משמרת הקודש סי' ע"א וכן יראה מס' האשכול שם כי אחר שהביא אסתמחא דכל הברכות מעומד מפסוק ויעמוד ויברך כל קהל ישראל כתב דספירת העומר ג"כ בעמידה דכתיב בקמנה הרי דבלא"ה אין תלוי המנוחה בהברכה. וע"י ברכות ט"ו וברכה דרבנן ולאו בנרכה תליא מלחא וע"י רש"י שם ר"ה לזה מת"ד כל הברכות מברך עליהם עובר לעשיתן ולכאורה ל"ע מה בעי בזה ומה זה ר"ה, ואפשר שלא נימא דתקנו כעין דאורייתא ע"י חוס' שם ר"ה אי אפ"ה כיון דלא תלוי זה בזק דהרי אי לאו דאמרו רבנן עובר לעשיתן. היו מברכין א"כ

(*) ואגב ל"ע דמ"ס הרמ"א דה"ה עכ"ס אסור לרכוב וע"י סת"ע שם דהטעם שאינו מקפיד על ממונו של ישראל והלא בלא"ה ע"ס מ"ד נפשת ס"ו ונדכים ל"ד וע"י ל"א אינהו דלכלי שקלים ורמשים הניל גופייהו וע"י מח"ס חיו"ד סי' קנ"ה ומ"ש בזה"ל לרן גוד קפ"ג סק"ג א"כ נפשיות הו"ל דכחו יותר כמו אשה ובמדכי פ' האומנין כחז וכ"ס עכ"ס שאינו מקפיד וי"ל דהכ"ס הוא תוס' דשייכי ביה ב' טעמי אף דמ"א ל"ע. ולא קשה מזה דקיי"ל דעבד ככפני שאל וטבל המנוחה שחט לכתחילה אף שתקודם אכל שקלים ורמשים ד"ל דמשקבל עליו פול מלות נהסך כוזה כישראל. ע"י אות מ"ג מיהו קשי' מוותר אוכל נבילות ומסתמא היה נאכל שקלים ורמשים לחיטונן שחט לכתחילה כשישראל נודק לו סבין ומדוע לא חיישינן לדרסה בשחיטת עוף כאשר כתיב לתקן ויזחק לומר דמיי"י נסתה וע"י שנה שם ד"ל דישאל. דיינו במנוחה הניל גופייהו יותר ואכ"ל.

א"ל עפ"ה
 י"ס [אף
 לפי מ"ש
 ימרו שלא
 י"פ תקנת
 י"ת דוקא
 רב יוחד
 יסקים ב'
 דהוי ק'
 שם ע"פ
 נח חז"ל
 י"ו סק"ז
 מ לומר
 וק עפ"י
 ברכת על
 כו ועל
 אומרים
 ישימים
 א"ח ב'
 יה לכד
 ראייה
 קפ"א
 דק שם
 ע"פ
 אין אחר
 ב שם
 ד וס'
 סק"ח
 י"ו נומר
 מ"ש
 י"ו א"ח
 אכ"ב יש
 דהלא
 אומרים
 יתוסף
 פטר
 מעורר
 כתיבת
 הא בכל
 כעפר
 שמיטו
 יפ"ד
 י"א לא
 כמו
 שצרון
 יה או
 יסקל
 כמו
 תחילה
 יהיה
 דאם
 כיסוי

הספק

דרסה אבל הך דזכמים ע"כ בבהמה מיירי דכעוף הרי נריך
 מליקה, ואם תאמר דהרי יש עוף שרריך שחיטה כגון לפורי
 מצורע יל מדלריך כהן [ע"י מלוא הרועים ערך עוף אי עפון
 שחיטה א"י יד וואה"מ פ' מצורע פסוק ד'] הרי דהך שחיטה
 מקרי מצורה איכ היכ יושב פסול בזה וע"י זכמים כיג ומ"ס
 לעיל אבל בבהמה נראה דלא חיישינן לדרסה כשהוא יושב אף
 בחולין דאם תאמר דחיישינן איכ יהיה אסור לעמוך בגופו עליה
 בפת שחיטתה וע"י ח"מ ספ"י כ"ח דאם שריינים במטיכה
 הו"י כישיבה וע"י מדרש תהלים ס"ו ל' ונתן רגלו עליו כדרך
 שאדם עושה בשפת שמוטת אה הבסמה הרי דמותר במטיכה
 והיג כישיבה, ובס עפ"י מלתי מקום ליטב קושיה התוס' ריש
 חולין על הלכות א"י דנישים לא ישקפו דהרי גם בקדשים
 מותרים לשחוט דשחי קדשים מהם בהמות לא חיישינן לדרסה
 בזה שאשה צבירה בטכסם כגיל משא"כ בעוף אסורה לשחוט
 מתשם עלוקה עד שיהיה תש"ס והלכות א"י בעוף קאי, ועפ"י
 גלפער' ליטב מה שיהיה קשה לי על הלכות א"י ניכ המובא
 במדרכי ריש חולין דאסור שחיטה תיר זקן בן פ' דהרי יומן
 כיג שימש בכהונה גדולה פ' שנה ולר"ש דשחיטת פ"ו אינה
 כשידה אלא בו ע"י אהות ליכ א"י א"י ח"י שחט, ולהגיל יחא
 דשחי קדשים במקום זריזין ובפרט כהן זריז הוא ע"כ לא
 חיישינן שידרום מחמת שידיו כבדים אבל חולין אסור לשחוט
 וכן עפ"י י"ל דשחי פר דמותר לשחוט שאין בו חשך דרסה
 כמו בעוף והלכות א"י בעוף קאי ולפורי מצורע באמת אסור
 אשה וזקן בן פ' לשחוט מתשם דרסה דחמיר, סוכה ע"י פ"מ
 בפתיחה לה"ש דאפשר זה הו"י מה"ס וכן שיהי משבו בעוף
 פוסל יותר מבהמה ע"כ אסורים לשחוט עוף [ובזה י"ל דלפיכך
 לא כתבו הפוסקים טעם דאשה לא תמול אף ברביכא גברא
 משום עלוקה כמו בשחיטה דבבילה אין פוסל שיהי דרסה וע"י
 ט"ז יוד' ס"י רפ"ו סק"י ואכת"ל וע"י מ"ס באות ל"ן ומ"ס טעם
 שאשה אסורה לשחוט דרעהן קלות י"ל דהכי קאמרו סגבין ג"כ
 דכותן ככר פ"י מכות כיג חסירי מדע דיתירי כה' ולי"ע
 בעומטוס עפ"י אה מותר לשחוט עופות פ"י אהות א"י ואכת"ל
 וזהו י"ל כיג קושיה ס' ברוך עפס דלרביא ברוס' פסחים מ"ז
 הלא אפשר לכמות פ"י נשים י"ל דהך דקדוק בזה הגמ' שחט
 אסור שאשה אסורה לשחוט וא"כ ליכא מי ששפך יבסה וע"י
 דמ"ס דה"ה היה וע"י מ"ס באות כיג ד"ל משום בעוף
 שכיח ויתר ע"כ ומכרמים לדחוק דגם חיה חיותה נעטם לפני
 זה שאשה אסורה לשחוט ולא קשה מקדשים דמותרת לשחוט
 דהך אסור חיה לקריב וע"י רק בהמות ובסמות מותרת
 לשחוט [ואגב ל"ע מ"ד ביו"ד ס"י א"י מ"ס דקטן צעומד פ"ג
 שוחט לבתילה הלא אינו מחויב לכמות דפטור ממלות ודוק
 לומר דרק בבהמה מיירי] אבל חיה י"ל דדמי לעוף ע"י מ"ס
 באהול בית הרואה אהת ע' ואסורה לשחוט, ובחילוק מבהמה
 לעוף י"ל מ"ד באר"ח קנ"א ס"ו י"ס אסורים לכסם לבהכי
 צסכין ארוך וע"י ע"י ופתי"ס סס והיה קשה לי א' מדום אהוד
 צסכין עפי מים פ"י ב"י דשפ"ס דבדי דר"ס, ב' לא דענו
 שיעור סבך ארוך ומה הוא קנ"ר, ג' ממ"ס סת"א סס סק"א
 צסס המני"ט שאסור לשחוט צביהכי משמע צדיפק דאסור
 לבנות צסכין א"ל לאשתעינן דאסור לשחוט ודחוק לומר דמיירי
 צלוד או קרומית של קנה ע"י יוד' ט"ד ד' דהרי המנהג אינו
 כן, ובלפ"ד דהיינו עפ"י מ"ס באות ח' רביהמ"ד רוגמת
 בית המקדש ע"כ אין להכניס צסכין ארוך שיעור לשחיטה
 בהמות פ"י אהות צ"ט דשת"א יאמרו דשוחט קדשים בחזן ע"י
 פ"ז א"ו"מ חר"ה סק"י לפני הכפרות ודבריו ל"ס דבקדשים
 אין לעוף שחיטה כג"ל, עכ"פ המני"ט האוסר לשחוט קאי בעופות
 צב' עעמי א' גנאי ב' שלא יראה שוחט קדשים אף בעופות
 כל שהוא ביס"כ ואלה הסבין של שפוח מותר להכניס וסבין

בשמות אסור טוב לחימי שמפורש במגלהרין כ"ב שאין נכנסים
 בכלי דין לביהמ"ד ואפשר דסבין ארוך ממד כג"ל זין וע"י מ"ס
 באות י"ב :

אמנם בן אף שחיל חילוקי נכון בדרך הפלפול אבל לר"ח
 לא מלאחי מקור לאסור נס שחיטת עוף בישיבה
 מתשם דרסה ואדרבה נמכות כיג אמרינן דאבן נמונה מאחרין
 וחזן הכנסת עומד עליה להכות וע"י רמב"ם הלכות שנהרין
 פט"ז הל"ג ח' הרי דדוקא עומד וע"י כפ"י תפארת ישראל סס
 כד' שחבוא ההכאה תלמעלה צכח הרי דבעומד יש יותר חשש
 דרסה וכמ"ס באות מ"ה דבר' השבוי' לענין דיש יותר חשש
 דרסה בשוחט בידו א' מבשר ידיו מסך רמכות, ואם כי לא
 מלאחי לבי לחלוק על כנהיג ובפרט כי מנהג ישראל שעומדים
 בעת שחיטת עופות מ"מ גלפער' דמותר לשחוט נס עופות
 כשסומך עלמו לאיזה דבר ע"י ח"מ ס"י י"ז דהפ"ס הגמ' שח"ס
 מקרי עמידה [וקלת י"ל טעם לפמירה בעת שחיטת עופות
 דהנה כיסוי הו"י מצוה ולא לתקן דהשחיטה כשידה נס בלא
 כיסה ע"י אהות ל"ן ע"כ ברכותה ועשייתה מעומד ככל המלות
 ע"כ נס השחיטה בן ע"י מ"ס באות ל"ו אה דוקא בעוף אבל
 בהמה שאין בה כיסוי מותר הבדקה והשחיטה נס בישיבה] **וע"י**
 בספ"ע סס ומ"ס באות ניכ וע"י מנ"א ספ"י חכ"ב [ושבוי'
 ח"ב אר"ח ס"י א' לענין כשיחות כפיס בישיבה או במטיכה
 וע"י מנן גבורים ס"י קת"א, ולי"ע לי באם הדין עושה בפת
 קבלת עדות מצוה שלריכה עמידה זהווא, נסמך אפשר דגיכ
 הו"י כתרתי דשמרי וע"י מ"ס באות ל"ט, וע"י יוד' ס"י רפ"ט
 לקבוע המזחה באלכסון לנאת דעת רש"י שרריך להיות באורך
 הפתח ור"ת שרריך רוחב והיה קשה לי דממ"ס למד הו"י שלא
 כריכא דאו שמקרי ארוך או רוחב וי"ל דלשניהם לא הו"י צסס
 נדר וע"י בעור שכתב שרריך להיות כמין נון כפופה והפ"י
 חה [ח"י בעמידה וחי' כשישיבה ול"ס דר"ב ממ"ח ח"י נעשית
 כנגד וע"י נחל אשכול הלכות חפילין [מן נומר 92 עד 94]
 לענין חפילין, שמקלח הבית ועל המצח ובאמת שהרמ"א כתב
 להסמידה באלכסון והפ"י כזה / מצוה ל"ב לא הו"י כנגד
 זאכת"ל], והו"מ י"ל דהנהיג לא אמר דאסור לשחוט בישיבה
 דק בחילה או זקן שאינו יכול לעמוד בזה אסור לשחוט נס
 בישיבה מתשם דרסה ובאמת כה"ג נס במטיכה אסור כיון שהו"י
 חשש ומה שנקוט חש' בתי שאינו יכול לעמוד ע"פ מ"ד אה
 יקום והמהלך בחזן ע"י שמוח כ"א י"ט וע"י חולין ל"ז היכא
 דמי מבוכנת כל שמעמידין אהת ולינה עומדת וכו' וסיוע
 למ"ס באות מ"ה דשו"ב סב"ד לא יד א' חיישינן ליד השכי'
 וכמו שחיישינן מרגליו לידו וע"י חולין כ"ד לכל שעות על
 דבלי א' וחולץ מנעלו אף שהוא בן שמונים שנה הו"י כמו ילד
 זכריא וכיון שדייניקן ליה ככריא איכ לכל מילי דייניקן ליה
 ככריא שמוח ניכ לשחוט, ועפ"י גלפער' ליטב כל הלכות אלרד
 הרני המוצא במדרכי ריש חולין דאסור השחיטה תיר אשה
 ופרים חקן לאמר פ' ונער קודם י"ה שנה ועי שלא הורחן
 מש"י ואבל ע"י, דכל הני מיירו כשהם חלושים אשה כגון שי"א
 דהה [ע"י תוס' כחובות ס"ג וע"י שבוי' ח"א ומוכא כספ"ת
 ע"י מקנ"א לענין שמוחת לאכול צטר מר"ח פד החסנית
 וע"י רש"י פ' תזריע ע"פ דה דוחה שאבדיה צבדים עליה]
 ולפיכך לא קשה קושיה התוס' ריש סולין דהרי גם קדשים
 מותרת לשחוט דהתם ע"כ בשאינה נרה דנה אסורה לבנות
 אף להר הבית ע"י כלים פ"א והלכות אלרד הרני שהוא הלכות
 א"י מיירו כשהיא נדה וחלושה ופרים חקן ונפר כשהם חלושים
 ובהם י"ל כיון שלא דינו אהתם ככריא לפנין העבילה דבשרים
 לא שייך חקן אפשר דכחוונה אהרה הנג' בחולין כ"ד אפילו
 בן שמונים אבל יותר לא וע"י מ"ס באות מ' ונער קודם י"ח
 י"ל דלא לכסם נקטת המסנה באכות פ"ה גכ"א בן שמונה
 עשרה

שׁוֹת אֹדֶל בְּרֻכּוֹת וְהַדְּאוֹת מִדֹּר וְהַדְּלוֹת מִחַ

דברי ה"א מנחות כ"ט ד"ג שמיטת כתיב בו וזה אשר תפסה פ"ט וילפיק מלכנה דכתיב בו הזה ולריך עמידה] וזה טעם הנהו אנשי דגמרי לכס לכס וע"ז מקשה הפרדס דא"כ מה לריך טעם מפני שמקבל פני השכינה הרי דאין זה שום ג"ש אף לחומרא בעלמא. אמנם י"ל ע"פ מ"ש הדברי"י סי' ה' על ירושלמי דכל הכרכות מעומד דהרי בנת' קאמרינן דריק ברכה לבנה דהוי כמקבל פני השכינה בעמידה וע"ז חש"ל אברהם שם סק"ב דהסמ"ק סובר בהך דכתיב לכס גם דיעבד פסול מיושב ושאר מלות רק לכחילה ע"ש וכן סי' ג' עפ"ז נישב דברכות כולם בעמידה לכחילה אבל בפעית המלות אותן שאין כתיב לכס אף לכחילה א"ל עמידה וברכתביבא לכס לריך לכחילה עמידה ובלבנה הן אס יקרא ברכה או עשית מלוה מ"מ מרהוי קבבלת פני השכינה אף דיעבד לריך עמידה, וזה מוכח ממ"ד בסוטה ל"א כה תברכו בעמידה והלא בל"א כל הכרכות מעומד אלא דקמ"ל גם לענין דיעבד ע"י חשו' שבוי' שם, וי"ל ע"פ מ"ד במנחות מ"ג רשב"י אומר כל הסוהר במלות ל"אית כאלו מקבל פני השכינה כתיב הכא ור"חיתס ארומו וכתיב תמס את ה' אלקיך תירא וע"ש ואמ"ל דהוי דומיא דלבנה גם לענין דיעבד וע"י חשו' שבוי' ח"ג סי' ל"א. ועכ"פ נתישב קושיא דברי יוסף וקושיא דפרדס הנ"ל וע"י מ"ש לקמן .

טעמה לחופה דמקודס אין כח זרעו ככל איש וא"כ אף ר"חיה כשעומד על רגלו א' וחולץ שיהיה נחשב ככריח וכיון שאין ריונו ככריח אסור ג"כ לשחוט , וזוה י"ל ג"כ מ"ש דמי שלא הורחץ מ"ש' וכוונתו טבילה כיון שלא טבל לא נפסק אללו ההלכה שכשעמד על רגלו א' אף שהוא חלם מקרי בריח וכן אבל שאסור בחשמים ולא נפסק אללו הדין דהוי ככריח אף שיכול לעמוד על רגלו א' וחולץ מ"מ כשהוא חלם אסור לשחוט ולא קשה מ"ש דזבחים דלא קתני דיעבד משום אופן משמע דנס לכחילה מותר לשחוט דשם מיירי כשהוא בריח וע"י מ"ש ב"אזהל ראשי בשמים אוח י"ב :

ואישובה

למ"ש לעיל דהנה מנהגינו בין השמיטה ובין ברכתה בעמידה וכן ברכת המגילה בעמידה ונראה דלנו חופסין ב' הטעמים דאף דקריאה בשיבה מ"מ להמנ"ח כל ברכות שאינם לתקן בעמידה ולא תלוי בהמלוה וברכת השמיטה בעמידה כגוף השמיטה למנהגינו וכשיטת הפני יהושע הנ"ל דמלי זה בזה ורק מלה הברכה בשיבה. ואף מלות דרבנן מ"מ ברכתם בעמידה ור"חיה מ"ש המנ"ח שם מחלה שמברך מיושב והלא מלה אף בא"י בזה"ו דרבנן ע"י יו"ד סי' ס"ב כ"כ אלא ממתמא לא שנה בין דאורייתא לדרבנן בזה וע"י פרמ"ג אוח"ט שם שחקר בזה , ולפע"ד עוד ר"חיה דהא כל הכרכות הם מדרבנן ולריכוס בעמידה וא"כ כ"ש נוף המלוה אף שהוא דרבנן מ"מ לריכה בעמידה ומגילה שמומר בשיבה לאו משום דרבנן רק משום שריך להאריך בה ואפי' אם היה תה"ט דינה בשיבה וכמ"ש בפרדס הגדול סי' קע"א מ"ד בפסיקתא מה הלאיתך ענה כי פרשה של ק"ם נתיב לכס ואמרתו וברכת ג"ס בשבתך בביתך וכו' מכאן שאסור להטריח על הליבור כד', ובאמת שם"ש בפרדס מזה ר"חיה על כל המלות שמומרים בשיבה לא זכיתי להבין דשמתא י"ס לחלק בין היכא שריך להאריך לא הטריחה החורה משא"כ במלות שנעשים ח"ס ק"ל , וזוה י"ל ג"כ מ"ש בם' שם ישראל ברכות פ"א סוף משנה ג' דלהסבורים דכל ברכות המלוה בעמידה אף היכא דגוף המלוה בשיבה א"כ ברכת אהבה רבה לכאורה ל"ל בעמידה לשיטת רב עתס דהריך לברך על ק"ם שעל מעתו אקב"ו לקרות ק"ם וא"כ של יום ע"כ הוא אה"ר והוי ברכות המלות ע"ש וזוה יומא כיון שריך להאריך בה לא הטריחו אותו כמו נוף המלוה כשריך להאריך בה והא דקאמרי דברכות המלות בעמידה אף דהמלוה בשיבה קאי על אותן שאין להאריך בהן, ושיעור ברכה שנקראת ארוכה לענין שמומר בשיבה כל שאינה פחותה מפרשה ולאבת וע"י שאנת אריה סי' ב', ולהסבורים דריק פסוק שנתע מה"ט אין ל"מ בין ברכה ארוכה לקרה וכולס אין חיובס בעמידה, ול"ע משמונה עשרה והלל שהן ארוכות וטעונים עמידה וע"י אוח"ט ססי' תכ"ב וי"ל דשם כתיב כהדיח פמידה ויעמוד פתחם ויפלו ובהלל כתיב הללו עבדי ה' שעומדים ולפיכך נס סמיכה אסור בהו וע"י מ"ש לקמן .

וראיתי בחורת יוסף פ' בא פי' ע"ז דבסנהדרין מ"ב אימא אר"א אמר ר' יוסף כל המברך על החורס בזמנו כאלו מקבל פני השכינה כתיב הכא החורס הזה וכתיב תחס זה אלי ואנוהו תדרי' אלמלא [לא] זכו ישראל אלא להקביל פני אביהם כל חורס וחורס דין אמר אב"י אלנך נמרינהו מעומד [ובספורים לא נרפס כן] וע"י רש"י שם הלנך משום כבוד השכינה שהוא מקבל והקפס התי' לריך תלוי אף הלנך בדברי ר"י עפי הול"ל על דברי ר' יוסף ע"ש ור"חיה בכתבי הרב הני' ר' משה זאב ז"ל מזלנאפאליא ע"ד מ"ד באו"ח תכ"ז דע"ז מ"ג מברכין עליה ולא ע"ז בכלל [וע"י באה"ט שם סק"ה בשם כנה"ג דע"ד בכלל ולאחר ע"ז בלא שם ומלכות ע"ש] רק שבדב"ש סיים שבשכנה"ג הביא מרב המה"רי דע"ד בכלל ושמעתי שהס"ג המנוח מהר"ד ז"ל מתמעלניק פתח הגמ' ולמד כל התימרא ואמר הברכה בשם ומלכות ובס זה ל"ע וע"י בעיקרי הד"ט אוח"ט סי' ה' בשם א"ל והמהר"א מזה עכ"ל וע"י מנ"ח סי' רע"ו פק"ה דגדול בשעה שלומד הכרכות בנת' אומר בלא הזכרת השם וע"י באחרונים שם ואף כי היה ספק לו אם בהמנ"ח ובירוקן ספק שמתא פ"ד בכלל ל"מ ל"ע בברכה אס תהני ס"ס וע"י שבוי' שם ששעלה לקרשה בלא שם ומלכות וע"י שו"ת הטיב משח וס' יוספ"א אוח"ט סי' י"ד וע"י מ"ש באוהל ראשי בשמים אוח"ט וע"י ב"י ששכ"ד מאמרי ר"ח א' אות י"ג כתב דלולא דמשפחא מרבוזיו ה"ה אומר דגם ברכת הלבנה תלוי בקביעות ר"ח שלנו לא בהול"ל ע"ש [וקל"ה ר"חיה מלאתי לדבריו ע"פ מ"ש בתי' שם ע"פ יפה כלבנה דאשה דוגמת הלבנה ובימים שהיא עטורה דוגמת מילוי הלבנה וכשאינה עטורה כחסירה וע"י ווס"ק פ' אחרי דף פ"ט ע"ב וע"י מ"ש באוהל ראשי בשמים אוח"ט י"ל דלפיכך אין נושאים נשים אלא בחדוש הלבנה ע"י שבוי' ת"ב סי' ל"ה. וזוה נלפס"ד ליהן עוד עפ"ס למה שהפגיס אינ"ס תקדשין הלבנה [ע"י מנ"ח חכ"י] דלפעמים היא עטורה ואוי פאיתי דסתרי זהנס בקביעות וסת משבין ל"מי החודש לא להמול' ע"י ט"ך יו"ד סי' קפ"ט סק"ל וה"ג, ועפ"ז י"ס ליהן קלת טעם למ"ס ביו"ד סי' קל"ז ספיף י"א דים נא"ס אצאנו להמתין ע"ד י' ימים ע"ש ועס ז"נ ופרישות עונה קודס אוי ח"י כ"ט י"ב ע"י ברמ"א חכ"ו סי' ו' ואמ"ל] ואני שמעתי ממגרי אמת שראו מגדיקים מפורסמים שהקילו וקדשו הלכנס אחר פ"ז ג"כ אף ספק

אין נכנסים וע"י מ"ש וכל לריגא ו בשיבה ו מאחריו ו סנהדרין שראל שם ומר חשש תר חשש ו כי לא ש עומדים שופות הלסמנים ו ע"י פות גם בלא המלות עוף אבל בשיבה [ושבוי'] כסמיכה מה בפת ה' דניכ ה' רפ"ט באורך הוי שלא הוי בשם והפי' ל' נעשית ע"ד 94] י"א כתב י' כנבר בשיבה נאזט גם י"ד שהוא מ"ד אס מ"ד היכא ה' וסיוע ה' השני' נומד על כמו ילד ייקן ליה וס' אלרד י"ד אשה י"ד הורחץ י"ג סי' י"א בשש"ח חסמנית ו עליה] קדשים ה לכנס ח הלכות ח חלושים דבשמים ד אפילו קודס י"ח ו שמונה י"ה

שׁוּת אֹהֶל בְּרָכּוֹת וְהוֹדָאוֹת מוֹר וְאַהֲלוֹת

ספק לי אם ע"פ עצה הנ"ל בתוך הגמ' דרך לימוד או ע"פ
 ת"ש בראשי בשמים אוח א' ענה לזה וכדומה או בלא שם
 ומלכות. ועל כל אלה נפלאתי מני"ל לעשות דברים כאלה אם
 ע"פ דין פטור מן הדבר ואין שום רמז ורמזיח בש"ס לזה, אך
 ע"פ מ"ד בכחובות דף ה' גדולים מעשי לריקים ממעשה שמים
 וארץ המדינותי שיש מקור נפתח לזה מש"ס ולא להלכה באתי
 ח"ו רק לישב הענינים שלא יקשו כל כך, ע"פ מ"ד בסנהדרין
 שם ומרווייהו כ"ר יוחנן ס"ל משמע דהך דווקא ס"ל כ"ר וכו'
 ואמר ר"א וכו' ח"ר יוחנן כל המברך על החודש בזמנו דקרק
 לומר בזמנו כשיטמו דוקא עד שחמלא פנימחה ובח חנא דבי
 ר' ישמעאל ואמר חילמלא פי' אם לא [ע"י תוס' מנילה כ"א
 ומ"ס באוהל ראשי בשמים אוח ח'] וכו' ישראל והפי' אפילו
 כשאין לזה זכות בזמנו ע"י מניח תכ"ו סק"ב ושנו"י ח"ב
 ס' יו"ד אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חודש פי' אפי'
 שלא בזמנו דיון ולזה אמר אבי הלכך כיון שגדול הדבר כל
 כך נימרינו מעומד פי' אפילו לאחר זמנו. ונתישב קושית
 החזקת יוסף הנ"ל דמה תלוי הך הלכך ע"י בדברי ר"י מבדברי
 ר' יוחנן, ובוה יתישב ג"כ קושית הברכ"י הנ"ל על הירושלמי
 דכל הברכות מעומד דהרי רק בלבנה משום קבלת פני השכינה
 דהירושלמי קאי על ברכות בזמנם שטעונים עמידה והגמ' קמ"ל
 דגם ברכת הלבנה שלא בזמנה טעונה עמידה משום קבלת
 פני השכינה, ויתשב ג"כ קושית הפרדס הנ"ל על הני דגמרו
 לכס לכס בעמידה דהרי בלבנה אף דכתיב החודש הזה לכס
 מ"מ רק משום קבלת פני השכינה מעומד דבאמת כל היכא
 דכתיב לכס עיכובא נס לדיעבד דלא כהנ"ל [דבאמת נראה
 שהיא ג"ש מקובלת ע"י כ"מ פי' דח"מ כחב ריכ"ג קבלה
 מאזוביניו שסופרים מעומד וכו' וע"י באשכול שם וברא"ש סוף
 פסחים ובפסיקתא וסורתי פי' אמור לכס בעמידה שנאמר מהחל
 הרמש בקמה וכו' ומנילא בכל המלות שנאמר לכס וכו' וזה
 מדרש וזה הלכה עכ"ל וע"י נחל אשכול שם דמשמע שמלא
 כן בדרייתא ע"י שם ואפשר הוא בירושלמי קדשים כמו הך דהויות
 באמנא ואכת"ל] וה"י בלבנה דכתיב החודש הזה לכס והפי'
 שהראוהו הקב"ה קידוש החודש בזמנו לכתחילה והגמ' אשתעינן
 דגם בלאחר זמנו נימרינו מעומד. ובוה יתפרש ג"כ מ"ד
 בסנהדרין שם ח"ל ר"א במערבא מברכי ברוך מתדש
 חדשים פי' בלא שם ומלכות כיון דהוי. שלא בזמנו ג"כ ובלאחר
 זמנו נראה יותר דיחמר בלא שם ומלכות. כ"ל וא"כ תחמת
 לא פלוג הוי מברכי תמיד כן ח"ל האי נטי דידן נמי מברכי
 וע"י מניח תכ"ו סק"א דאפשר לאו דוקא כשים אלא לישנא
 בעלמא נקיט וללאורה תמוה דח"ל יתפסו רק לישנא בעלמא
 ומה בעי בזה, אך לפע"ד נכון הדבר דהכי ח"ל כיון דאמרת
 דשום חוך זמנו כלאחר זמנו וא"כ הוי מצוה שאין הזמן גרמא
 וא"כ כשים נמי מברכי אלא כדרב יהודה שאמר בשם ובאמת
 לאחר זמנו לא אמר בשם ולא חייש לחילוק נוסח הברכה ד"ל
 כמ"ש באות נ' כיון דהוי מתחא דלא שכיח שלא תראה הלבנה
 חוך זמנו ונהיה מוכרח לקדשה לאחר זמנה לא חיישין לחילוק
 בנוסח הברכה, עוד י"ל דה"פ כדרב יהודה פי' שיחמר בדרך
 לימוד הגמ' כדרב יהודה וכו' ברוך אתה ה' ואף בשם מותר
 כה"ג גם לאחר זמנו וכיון דנשים פטורים מתלמוד תורה א"כ
 לאחר זמנו לא יוכלו לברך כבתוך זמנו וגם לפי' א' שכתבתי
 כיון שיש חילוק בין חוך זמנו לאחר זמנו א"כ שוב לא יוכלו
 נשים לברך גם חוך זמנו דהוי כמצוה שהזמן גרמא. כן נלפע"ד :

כאן בישיבה קמ"ל משום קיבול פני השכינה נמרינו בעמידה
 עכ"ל ומקום אחי לומר דמדר"י דלא יליף מני"ש לשיטתו
 דהחודש הזה אחיח שנתקשה משה במעשה החודש לקדשו ע"ד
 שהראה לובאלבע ע"י מנחות כ"ט משא"כ ר' יוחנן ס"ל שם דרך
 מעשה המורה הראה לו ע"כ יליף להך החודש הזה לג"ש
 בברכה החודש דהוי מתקבל פני השכינה. עכ"פ ע"פ החזקת
 יוסף י"ל ג"כ קושיות הפרדס הנ"ל למאן דיליף ג"ש לכס
 בעמידה והרי לבנה דכתיב לכס ואי לאו משום קבלת פני
 השכינה מברכין מיושב וכן קושית הברכי יוסף הנ"ל
 על ירושלמי. דכל הברכות מעומד והרי חזין בלבנה שרק
 משום קבלת פני השכינה מעומד ד"ל דבאמת כל הברכות
 וכל היכא דכתיב לכס הוי גוף המצוה בעמידה מה"מ אך
 בלבנה הוי אמינא דיש ג"ש להיפוך זה הזה ודינה בישיבה קמ"ל
 משום קבלת פני השכינה דמעומד וזה רק מלד הסברה, וע"י
 בדרכי משה ס"ג כ"ג בשם הגמ' דמיושב עדיף עפי לענין ק"ש
 דיכול לכוין יותר אך לענין כבוד נראה הסברה דמעומד עדיף
 וע"י מנילה כ"א, וי"ל דלזה אמר אבי הלכך נימרינו מעומד
 ולא אמר לשון לר"ך או חייב פי' מ"ש לעיל דניירי בלאחר
 זמנו ובוה נמי ניחא דמייירי בזמנו ורק כיון שהוא רק מלד
 הסברה ולא מני"ש לא הוי רק זמירות לכתחילה. ועפ"י י"ל מה
 דהיה קשה לי מדוע השמיט המחבר בא"ח הדין דברכת לבנה
 בעמידה והוא מה"ט דאינו רק זמירות, ובוה י"ל ג"כ מ"ד שם
 בסנהדרין דמרימר ומר זוטרא מתכפי אהדרי ומברכי ולשון
 מתכפי פי' שהיו נסמכים זה על זה ע"י סוכה ג"כ ע"א וע"פ
 מ"ש לעיל דשחיטה שאין מקור שלר"ך עמידה רק מלד הסברה
 שלא יבוא לירי דרסה מותר גם בשמיכה דהוי כעמידה א"כ
 ה"י מתכפי אהדרי מש"ה וע"י מדרש שו"ט תהלי"ח ומהו
 וישב שסמך עלמו ואכת"ל [וי"ש לסחור דברי ע"פ מ"ש באור
 זרוע ס' תכ"ו שהביא הג"י מתכפי להו ומברכי פי' שהיו
 עבדיהם נושאים אותם על כפיהם מרוב שמחה כשהיו מברכין
 על חודש הלבנה וע"י יומא פי' וכחובות י"ן] ועפ"י י"ל מה
 שהיה קשה לי דמדוע לר"ך ג"ש לכס בלי"ח דלר"ך עמידה
 דהלל לא גרע מלבנה כ"ל דהוי מתקבל פני השכינה ובוה
 ניחא דמלד קבלת פני השכינה דנותנת הסברה דהוי בעמידה
 הוי אמינא דג"כ בשמיכה הוא הדין ע"כ כתבו הפוסקים משום
 לכס והוי ג"ש מה"מ ושם אין ג"ש להיפוך זה הזה כמו
 בלבנה :

עוד

ראיתי במשפלות אר"ח בס"י ח' שהקשה דבסי' רס"ה
 כתבו הטור והרמ"א דיברך מעומד ומדוע השמיטו
 עיקר הדין דימול מעומד. ולפע"ד ע"פ מה ששאלתי ע"ד
 שראו מגדולי הדור שקיימו מצות מילה עם סמדרקאות ביחד דהלל
 כתיב לכס ולריכה עמידה ומני"ל לעשות כן, והשבתי דבחרנוס
 יוחנן על פסוק וילדו על ברכי יוסף פי' גזירינן יוסף ונראה
 מהלשון כמ"ש באות ל"ד דיוסף היה מוהל וסנדק הרי דמותר
 כן, ואם אמנם ק"ח יש לפקפק ע"פ מ"ש שם דע"כ לא היה
 האב אז ונשתפק יוסף בברכת להכניסו ולפי"ך היה מוכרח
 לעשות כן משא"כ כשים אב תני"ל וכן י"ל דאבי אביו עדיף
 ע"י חשו רעק"א ס"י מ"ב וממרי"ס מינן ס"י י"ד ומנחת ע"י
 אר"ח ס"ג אך נראה שאין לחלק, ומוכרחים אנתו לומר דכלל
 דלכס בעמידה רק כשאין מצוה בהשיבה [וע"י סידור ריעב"ץ
 דנהנו למול מעומד וכשר"ך לישב ישב וסיה קשה לי למה
 תלה במנחה דהלל הוא ג"ש דלכס וכן למה היקל כשר"ך לישב
 אך הכי פרוש כשר"ך לישב כגון שהוא סנדק ישב רק שנסבו
 למול מעומד פי' לכתחילה יהיה סנדק אחר כדי שימול מעומד]
 אבל כשים מצוה בהשיבה לא משגיחין בהך דלכס כיון דהג"ש
 מעומד ושם אין מצוה בישיבה ועפ"י י"ל ג"כ דבכתיבת ס"ח
 נאמר כתבו לכס וכותבים מיושב דהכתב יומר מיושר ונאה
 ואיכא

והנה החזקת יוסף שם תירץ קושיתו דתלה הך הלכך
 בדרי' לא בדברי ר' יוחנן דמדברי ר' יוחנן דיליף
 ג"ש זה הזה הוי אמינא מיושב מדכתיב זה אלי וסירה זה עולל
 מוטל על ברכי אמו ומינוק יונק אמרו ומה החס בישיבה אף

שירת אודל ברכות והודאות מור ואהלות מט

ואיכא מלוא זה אלי ואנוהו. ובוה ימישב ג"כ קושיה הפת"י
הג"ל רמרוש השמינו הך דימול מעומד דעמ"י אסי'המול אינו
סנדק פשיטא דמעומד דלא גרע עמ"ש דכל העס יעמדו
וכשהסנדק מוהל באמת עומד לישב ולמול דא"י בענין אחר
ויש מלוא בהשיבס, ולפיכך י"ל דבכוונה כפל הרמ"א המנהג
שחופס התינוק יושב פ"י גם כשמל ולא כתב שלכתחילה המנהג
שהמולה לא יהיה סנדק כאשר פרשמי בכוונה היעב"ץ דבאמת
אין בזה מנהג לרידיה וגם לכתחילה מ"ל דיכול המולה להיות
סנדק, משא"כ ברכת על המילה י"ל כשיטת המנ"א ס"י ח'
שאין מלוי בהמלה ויכול לברך על המילה בעמידה וישב וימול
לפיכך כתבו ויברך מעומד פ"י אף שהוא סנדק מי"מ
ברכת על המילה בעמידה ואף דלשיטת הב"ח הוי
עמידה הפסק ע"י ט"ז אור"ח ס"י נ"ג סק"א מ"מ ישיבה י"ל
דלא מקרי הפסק ובפרט דגם בעמידה ל"ע אס מטעם הפסק
הוא ע"י ד' אפרים סס. ובהיותי בזה י"ל דפריעה מותר בישיבה
אף שאינו סנדק אף דמל ולא פרע כלא מל אך למ"ד ביבמות
ע"א דלא נתנה פריעה לאח"כ א"כ הך לכס קאי רק על
המילה שר"י עמידה אבל הפריעה מותר בישיבה [אך ע"פ
מ"ש במדרש והובא ברש"י פ' לך דרק באברהם לא היתה לו
מה לפרוע אבל לישמעאל פרע וע"י תוס' יבמות שס דגם
אברהם פרע ערלתו אף שלא נטוה וע"י חדושי הרשב"א שס
י"ל קלח דגם פריעה לר"י עמידה ויש לחלק ונ"ע. עוד העירה
במ"ש הפת"ש רס"י רס"ד בשס יד אליהו דלדעת הש"ך שאינו
יכול האב לעשות שליח במילה היה בפריעה דהלא כל עיקר
חיוב על האב ויקר ילפינן מקרא דאברהם ע"י מ"ש בלות
ל"ג וכיון שלא נתנה פריעה לאח"כ א"כ אין החיוב על האב
יותר רק במלוא מילה ולא בפריעה ונ"ע] ועפ"י י"ל טעם
למנהג שכתבו הטור ורמ"א שחופס התינוק יברך להכניסו
והקשיתי בלות ל"ד שמדוע לא יברך המוהל ע"ש דזהו באמת
הטעם להורות לנו דמעמדה לאחר המילה מותר לעשות הפריעה
בישיבה [אף דבאמת לראש ברכת להכניסו לא קאי על הפריעה אי
לא נתנה לאברהם א"כ ע"מ היא קודם הפריעה ויש דעות
דקאי עלה ע"י בפוסקים וא"י לא קאי עלה בוודאי מותר
הברכה בישיבה דאינה ברכת המלוא כשאין אחריה מעשה וכמ"ש
בשם ישראל ברכות פ"א מ"ג דלשיטת הרשב"א דברכות ק"ש
הס ברכות בפ"ע וא"ן להס ענין עס ק"ש לפיכך הס בישיבה
וע"י מנ"א ס"י רנ"ו שחילק כן ובוה ג"כ י"ל קושיה הפרדס הג"ל
דמדוע לר"י טעם בלבנה שר"י עמידה מחמת קבלת פני
השכינה דהלא כתיב לכס ד"ל דהיינו דוקא במלוא שיש אחריה
מעשה משא"כ לבנה הוי אמינא שדמי לברכת אהבה רבה ואף
דכתיב לכס מ"מ בישיבה קמ"ל דמשום קבלת פני השכינה הוי
כמעשה. וע"י באחרונים שהעירו שמדוע אין עברכין על התפלה
או על ברכת המזון דהוי מלוא ובפשוט י"ל כיון שאינה מעשה
ע"י לטיל אות ל"ז ומ"ש באוהל ראשי בשמים אות ז' דעקימת
שפתים לא הוי מעשה ע"כ לא דמי לברכת לבנה] ובוה יתחזקו
דברי שס דגם כשא"י אביו מוהל בכל זה הסנדק מברך כדי
להורות החידוש דמעמדה מותר הישיבה. אך ל"ע משבת קל"ז
בני העומדים שס אומרים כשס שהכנסתו לברית שדייקו החוס'
מזה שר"י ל"ע לעמוד הרי דאף שהוא לאחר המילה למנהגינו
אפ"ה עומדים וכ"ס הפורע, וי"ל דהחוס' לשיטת פסחים ז'
דברכת להכניסו קודם המילה א"כ קאי הסומדים שס בעת
המילה לא בעת הפריעה, ועפ"י ירוקרק הלשון כשס שהכנסתו
פ"י ועדיין לא נימול משא"כ למנהגינו אומרים כשס שכתב
ואפשר למנהגינו הך הסומדים לאו דוקא ונ"ע :

זקחו לכס א"כ מלוא חילתו בעמידה אך החגיגה שפמו דלא
כתיב בו לכס מותר בישיבה, ועפ"י י"ל פ"י הפסוק שאמר יעקב
אל יחנק קום גא שבה ואכלה מזירי ועשו אמר יקס אבי ויאכל
מזיר בנו וקסה דיעקב אמר לשון בשני הפכים קום שבה, דידוע
דהשני גדיי עוים שהביא יעקב ט"ו חר גדיא לקרבן. פסח וחד
לחגיגה ע"כ אמר קום, גא דלקרבן פסח דכתיב לכס לר"י קימה.
בעמידה שבה דלחגיגה מותר לישב משא"כ עשו הביא רק ל"ד
א' ע"י במדרש והוא רק לפסח דהוי כחובה לזס אמר יקום
אבי פ"י שרק בעמידה יאכל, אך י"ל עוד דאף היכא דכתיב
לכס מ"מ כיון דנהנין הוא יאכל רק בישיבה דבניטין ע"י קימ"ל
דלא יאכל ארס מעומד [ואבז אל"ז מה דהיה קשה ל"י שבש"פ
אור"ח ס"י ק"ע השמיט זס ורלמי לומר דאולי נשתנה הטעמים
ע"י מנ"א ס"י קע"ג סק"א ומ"ש בלות י' אך לא מלאחי מזה
מפורס. ומ"ה"ט לא נכון בעיני מה שראיתי מח"ס שאוכלים
מעומד לפני רבס דגלפ"ד דאין בזה משום שומר מלוא לא
ידע רע שלא יזיק לו דאין מלוא כלל בעת חילתו לעמוד בפני
רבו וע"י פסחים ק"ח דרק אל"ז הסיבה אבל לישב מותר וכ"כ
ביו"ד ס"י רמ"ב סט"ז, ומ"ש שס ולא ישב לפני עד שיאמר
לו שב לא קאי בעת האוכל דמקור הדבר ברמב"ם ממדרש
רות ויאמר שבו פה וישבו זה וזה שלא בזמן חילתו. עוד יש
ראיה מקדושין ל"ג אין ח"ה רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית
וערבית כדי שלא יהיה כבוד רבו יותר מכבוד שמים, וה"כ אס
נאמר דאכילת פסחים אף דכתיב לכס מ"מ נרחית מלוא
עמידה, אז וע"י ש"ע הגאון מהרש"ז ס"י רנ"ו שעיף ע"ו א"כ
כ"ס בעמידה לפני רבו בעת חילתו] ובפרט באכילת פסח
דלר"י הסיבה וחירות אין מערימין אותו לעמוד כמו בההלל
ע"י ט"ז אור"ח ס"י תכ"ב סק"ד וע"י תוס' זבחים דף כ"ה ד"ה אין
ישיבה ע"ש, רק מה דהוי מטבב קלרה כברכת הפסח י"ל
דהוי בעמידה כמו על המילה שר"י כע"כ עמידה אף שכל בישיבה
כגון שטוא סנדק כ"ל מ"מ הברכה לא נגדרה אחר המלוא
זה שאמר יעקב קום גא פ"י לברך הברכה שבה ואכלה דהאכילה
מותר בישיבה אף דכתיב לכס משא"כ עשו אמר קום אבי
ויאכל גוף האכילה בעמידה דלא חש לברכה, וכן לזו חס
מהסכנה שיש בזה כשיאכל מעומד דלמאנן ע"כ הוה כן ור"ה.
מדאמר עשו הלעטיני דרך רעבתנות למלא כריסו, וע"י גיטין
שס דהממלא כריסו מכ"ד אחזרו חיליו וע"ש עוד ג' דברים
מחזין גופו של ארס אכל מעומד ושמה מעומד ושימש מטמו
מעומד הרי דהך ג' בחרא מחתו נינהו וע"י תס' כלה
דהשמש מטמו מעומד אחזרו חיליו וא"כ עפ"י ה"ה באוכל
מעומד וכמו שמלינו שלא חס מלמלאות כריסו שגורס לחולי
חיליו וי"ל באכילה מעומד שגורס לחולי זה. ועפ"י י"ל ג"כ
דזה החולי קרוב למיתה וראיה דבניטין שס אמרינן אכל בשר
שור. בלפת וישן בלבנה אחזרו חיליו ובמ"ס כלה אמרינן עלה
דרמו בראשו, ובוה י"ל שאמר עשו דהולך למות פ"י ע"פ מנהגו
הזס דדמו בראשו ולמה לו בבורס' ואף שיש לפקפק על
המכירה הזאת מלך שא"ן ארס מקנה דבר שאינו ברשותו כגון
מה שאירס מאבא ע"י ח"מ ס"י ר"י ס"א אך י"ל ע"פ מ"ד
שס ס"ב דאס ל"ד ע"י אמר מה שתעלה מלודתי היום תכור
לו ממכרו קיים משום כדי חייו וע"י בשמ"ע שס וא"כ י"ל
דפשו הלי"ד שהיה עיף עד שהולך. למות מחולי חיליו הג"ל
דאמרינן בניטין ובמ"ס כלה שס דרפואתו מבטיל תקנתו של
ערשים ויין ויאכלס בחר דאכל ושמה ע"ש לזו נחן לו להס
ונזיר עדשים וע"י במדרש שס שגס יין נחן לו ובוה נתרפא כ"ל
ומשום כדי חייו ממכרו קיים, וימישב ג"כ לשון המד"ר שס מה
ערשים יש בכס שמחה ולכאורה מה שמחה בזה ואפשר ע"י
הרפואה הזאת וממך ג"כ למנהג שאוכלים עדשים בסמורת בן
זכר דיש בהם משום שמחה וע"י מנ"א ס"י קנ"א סק"ה דכתיב
הסס

← אצ"י

לסנה היה כסעודס קטניות ומקורו מנסהדרין. ומ"ס בספר
 חסידים ס"ו ש"ן דעבדים מבוטלים מרבים זרע מקורו מירושלמי
 וימא פ"א ה"ד: L

נב (אם מותר בריהש לטחות יותר משיעור בהתפלה
 המלאכים מותרים בסמיכה. בריהש אסור לסמוך
 בתפלה. אם מותר להקרנות התקיעות בתפילת לחש.
 טעמים למקריא. דברי הפמ"ג ומחיה צ"ע. ג' חלוקים
 בין ברכת כהנים להקרנות תקיעות. רמז בש"ס למקריא
 וגם בתפילת לחש. הערות בתפילת ריהש בק"ר. אם קול
 א' חביב יותר משתמעו אף בתרו קלי. רמז ממשנה
 הערה על התיי ומרהשד"ם ממשבצות ומ"א אין ראה.
 ממג"א לא קשה. ראה מרדב"ז. היחיד מותר לתקוע
 בסדר הברכות ולפע"ר אין מחלוקת בזה. ראיות לזה
 ובטהר"ל יש ט"ס. ממג"א לא קשה ג"כ. עוד ראה
 דמות להקרנות. ומנהג ותיקון הוא.)

עוד נשאלתי פ"ד ה"ו רבנן שמקרין סדר תקיעות גם כחפילת
 לחש במקומות שמקרין או א"ס אינו כמפסיק מ"ו
 בדברים כפלים וא"ס הוא מנהג ותיקין שיש לו מקור. וזה
 תשובתי. הנה קבלה בידיו מקדושי עליון ונאווי ארץ שנהנו
 כן וכן שמעתי מפורס. ואלא מפי קדוש מפורס. ומקור המנהג
 דהנה טעם הפשוט. שריוכים מקריא מביא הרמ"א בח"א תקפ"ה
 ס"ה כ"י. שלא יטעה וא"כ בחקיעה הראשונה שידלי' לא
 יטעה וא"כ הביא המג"א שם ס"ק י"א בשם של"ה דגם
 החקיעה הראשונה יקרא לפניו וט"כ ר"ס פור טעם מחמת שר"ר
 המקריא לכיון ג"כ כמ"ס המג"א שם וא"כ היה בחקיעה א'
 ע"י מחש"ס וכ"כ היעב"ץ, ומ"ס הפמ"ג והמנהג"ס לכוונת המג"א
 שליון. לט"י קפ"ח סמ"ג דלרמ"א משמע דגם בחיבה הראשונה
 יש לחוש לטעות וכן הי"א שאין קוראין לו גם להמחבר שם
 יש לחוש לטעות כמ"ס שם סק"כ וה"ה הכ"א וא"כ אין ראה
 שר"ך המקריא לכיון, הנה לפניו ל"ש דבאמת לרמ"א שכתב
 דגם חיבת יברכך וקרא לפניו י"ל דג"כ מודה שאין שייך בה טעות
 רק מ"ס"ה שר"ך להקרות ע"פ מ"ס הפמ"ג שם דהרמ"א י"ל הסובר
 דדרשא דאמור להם שיקרא הש"ץ מלה במלה דה"ס גמורה
 הוא וא"כ אין ג"מ גם בחיבה א', או כמ"ס במג"א ש"כ
 מוכרח הש"ץ להקרות גם חיבת יברכך דאל"כ הלא כל פסוקא
 דלא פסקיה משה לא פסקיון זה אף למ"ס הרמ"א בס"י קפ"ח
 סעיף מ"ה דיברךך סוף ברכה בפני עלמה וע"י מנן גבורים
 ס"י י"א וס"י ס"א לענין א"ס רש"י להפסיק בפסוק טעמים
 ואכמ"ל ופ"כ ס"ל לרמ"א דיקרא בקול ר"ס [וע"י מ"ס בסידור
 יעב"ץ על מה שהש"ץ מחמיל בפסוקי דמרה בק"ר סודו. על
 ארץ] או דשם יש חשש שיחמיל פסוק השני משא"כ בחקיעה
 א' ליכא. ה"י תלחח סברות וא"כ מדוע קוראין אותה. אלא
 ע"כ משום דלר"ך ג"כ לכיון, וכן להמחבר דהיכא שאין קוראין
 לו. כגון יחיד שר"ך להקרות לו חיבת יברכך י"ל דהמחבר
 ס"ל כהדיעה שמוצא בכה"ג. שיחיד אינו מברך ג"כ רק כ"כ
 בלא ברכת אק"ב של אהרן. דלא כרמ"מ המוצא במג"א שם
 ס"ק ט"ז. כ' ומ"ס המחבר סעיף כ' ויברך ג"כ קאי רק על
 ג"כ באמירת יברכך וכו' וא"כ עפ"י דאינו מברך לא ידע פתי
 יחמיל יברכך. לפיכך קוראין לו גם יברכך משא"כ בחקיעה א'
 יוכל להחמיל תיכף אחר הברכה אף שלא יקרא לפניו ומדוע
 קוראין אותה לפניו אלא ע"כ משום שהמקריא שר"ך ג"כ לכיון.
 [וא"ס אין אמתו יודע עד מה י"ל דלא פלוג וע"י זוה"ק פ'
 פנחס דף רל"א ע"א וע"ד לא ידעו ה"י בכלאי רז"א דיבבא
 ויללותא ולא ידעו דתרווייהו לריכי וכו' אינון לא ידעו ועבדין
 תרווייהו ואני ידעינן ועבדין תרווייהו או י"ל דעכ"פ יוכל לכיון
 כוונה הפשוטה המוצא בספרים]. ועפ"י היה קשה לי דסוף
 סוף ח"ך לא חששו להפסקה בין הברכה לחקיעה במה שקורא
 לפניו החקיעה הראשונה ע"י הגמ"י פ"ד מה"ל חפלה שר"ת
 קרא חגר על מה שהש"ץ קורא כהניס משום הפסקה וה"כ
 ומה יועיל החירוז שר"ך ג"כ לכיון אחר. שלכאורה אין לזה
 רמז בש"ס מדין המקריא ושהוא שר"ך לכיון. וע"כ נלפ"ד דראו
 חמתי המקובלים שיש לו רמז בש"ס ולפיכך י"ל דמשקרא כך
 תקנו ולא ה"ו הפסק דה"ו כנוף החקיעה לכתחילה וכמו בנוף
 תקיעות דמעומד ע"י מג"א ס"י חקפ"ה ס"ק י"א דלא ה"ו
 הפסק דה"ו נורף וה"י, וא"כ עפ"י כ"ס בניד לענין להקרות
 בתפלת לחש למנהג המוקעין או כמ"ס לקמן וורא"י דמותר
 להקרות או דשייכו ב' הסעמים שלא יטעה וגם שר"ך לכיון
 וכ"ס דלא ה"ו הפסק מש"ה [וקל"ת ל"ע בחקיעה א' בתפילת
 לחש דלא ה"ו כ"ס אף לפי הסקור שאכתוב לקמן נראה לחקיעה
 א' יומר כ"ס דלריכה להקרות מהאחרות]:

נשאלתי ע"ד יחיד סגולה שמוחין בתפילת ראה"ס
 וי"כפ יותר משיעור שיחפיקו החוליות
 שבסדרה א"ס איסור בזה. וזהו תשובתי הנה בח"ס ס"י קי"ב
 ס"ה כתוב דשיעור כריעות המחויבים לא ישחה לכ"כ עד שיהיה
 פ"ן כנגד חגור של תכנסים וע"י כלבוש וע"י הטעם דמחוי
 כיוהר"א שמוח יותר משיעור ועפ"י בהכריעות ש"ס רק ממנהג
 שפיר דמי וע"י ט"ז ס"י קי"ב סק"ז וס"י קכ"ז סק"א וכו'
 י"ל סתירת הש"ע דבס"י קי"ג משמע דרק בזכריו ומי כמוך
 נוהגים לשחות ובס"י חקפ"ג משמע דבכל התפלה הד"ן כן
 וע"י בתום ברכות י"ב ע"פ ד"ה כרע ודף ל"א ד"ה ומולאו
 ג"כ זה הסתירה, ובאמת אין כאן סתירה דמי שרואה לנהוג
 לשחות בכל התפלה ג"כ אין בזה משום ויהר"א כיון דה"ו רק
 ממנהג וע"י ח"ר ומנן גבורים ס"י קי"ג, עוד יהיה כ"מ בגדול
 מפורסם שכל מעשיו לטמים אין חשש ויהר"א ע"י משבצות ס"י ק"א
 סק"א אמנם במשבצות קי"ב שם סק"ה כתב טעם שלא ישחה
 כל כך. כ"ל מחמת גלאי ג"כ וא"כ אף בכריעות דמנהגא וגדול
 מפורסם אסור ג"כ לכרוע כ"כ, אף י"ל דגלאי לא שייך רק
 כשהחגור מנולה וכן י"ל דמעט יותר משיעור שיחפיקו החוליות
 עדיין אין פ"ן כנגד החגור וליכא לא משום ויהר"א ולא גלאי
 ובה ליל קל"ת א"ס א' אלפי מנשה בברכות דף י"ב שפ"י כרע
 כחידור כרע ביותר מהשגת רבנות אפרים דהלא אסור לשוח
 יותר מדאי ע"ס דהך יותר מדאי ייירי כשפ"ו נגד החגור
 והך כרע ביותר ייירי ביותר משיעור שיחפיקו החוליות. וא"כ
 בניד הך יחיד סגולה ע"כ אינו שומן בכל חפילות ר"ה וי"ב
 יותר מדאי כ"ל דבלא"ה א"א לעמוד כך הרבה בלי סמיכה
 ובעת התפלה אין לשמוך עלמנו לעמוד ע"י ס"י ל"ד ס"ה ובפרט
 בריה י"ל ע"פ מ"ד דברי"ה הקב"ה משתתף עמו מלאכי מעלה
 ליטב בדין כמ"ד ו"ה פקד א"ס שרה שהיה בריה וכ"מ שנאמר
 ו"ה הוא וביח רינו והנה למלאכי מעלה אין ישיבה ע"י מדרש
 שוח"ט תהלים א' וע"י יפ"מ ירושלמי ר"ס ברכות ובס"י כבוד
 חמ"ס שם ויש להוכיח שם דסמיכה מותרים המלאכים דאיתא
 שם למעלה אין ישיבה ודוד יושב וכו' אלא מהו וישב ששמו
 עלמנו הרי דמלאכים מותרים בזה דאל"כ הדר"א קוש"א לרובתא
 ומזה ראה למ"ס המחבר בח"מ ס"י כ"ה דכשהדיינים בסמיכה
 מותר אף לכתחילה דה"ו כישיבה וע"פ מ"ס הפמ"ג שם ובס"י
 י"ל דכשהדיינים והעדים או סבע"ד בפ"א נאמכים ממ"י ה"ו
 שלא כדיוח ע"י מ"ס בנות הקודם א"כ בריה אסור לשמוך
 בשם התפלה. ע"מ דדין דמע"י. ה"ו שלא כד"ן אבל בשחיה
 ליכא מח"י וי"ל בזה קוש"א. הש"ך שם ס"י י"ז סק"ה. משחיה ואכמ"ל
 ככ"ס. כיון דאין שוח"ט יותר מדאי שפיר דמי.

ד"ה נראה דהיה חקנס קדומה להקרות כל מיני תקיעות
 ע"י מוספתא. שו"ס פ"ד חזן הכנסה ועל חלולות
 וכו'

ספר

תורת חיים

חברו החכם השלם, הגאון הגדול המפורסם

מ"ה אברהם חיים שור זצ"ל

ר"מ ואב"ד דק"ק סטאנוב וק"ק בעלזא

בן הגאון מוהר"ר נפתלי צבי הירש שור זצ"ל

כולל חדושי הלכות ואגרות

וחדושי דינים על מסכתות:

בבא בתרא סנהדרין

יצא לאור מחדש, באותיות מאירת עיניים,

בהנה"ה מדוייקת, בקישוע ובפיסוק נכון

עיה"ק ירושלים תובב"א

שנת תשס"ד לפ"ק

דלא ידעי שהיתה חבירה א"נ לא ידעי דחבר א"צ התראה אבל היכא דידיעי שהוא חבר וידעי דחבר אין צריך התראה לא מצי למימר בשביל זה באנו ובשביל זה לא באנו כיון דאי אפשר לזה בלא זה וכהאי גוונא משכחת להן לר' יוסי בר יהודה דחבר מיקטיל והא דפריך אלא אשה חבירה דקיימא לן דמיקטלא אליבא דרבי יוסי בר יהודה היכי משבחת לה ה"מ לשנויי כגון דידיעי שהיא חבירה וידעו דחבר א"צ התראה וכ"כ בתוספות לעיל.

אחד אומר כליו שחורין ואחד אומר כליו לבנים הרי זה נכון. ומתניתין דקתני אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישין זה את זה עדותן בטלה מוקי לה רב חסדא דוקא באחד אומר בסייף הרגו ואחד אומר באריון הרגו דהוי בגופא של עדיות.

מ"א ע"ב מאי אפילו שנים אומרים פשיטא. כיון דכי אמר אחד איני יודע עדותן קיימת אע"ג דאז אין העדים יכולין להכחישן זה את זה ואפילו הכי מהניא אם כן פשיטא דכי אמרי תרוייהו עדותן קיימת לאו רבותא היא כלל דהאי דאמר יודע אני לא מעלה ולא מוריד כיון דחבירו אמר איני יודע ולא מצי אתי לידי הכחשה.

בחקירות אפילו שנים אומרים ידענו ואחד אומר איני יודע עדותן בטלה. אע"ג דמתניתין איפכא קתני ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת ההוא אבדיקות קאי דפשיטא דמתניתין כדקאי קאי ולא אתי לפרושי אלא לישנא דאפילו וקאמר דאפילו דנקט ארישא קאי ורמו לן דבחקירות דרישא

אפילו שנים אומרים ידענו כו' עדותן בטלה ולרבא לא ניתא ליה למימר הכי דכיון דסיים עדותן קיימת לא שייך למימר דלישנא דאפילו אתי לאשמעינן דעדותן בטלה דאם כן הכל חסר מן הספר לכך משני דהכי קאמר אפילו בחקירות דעיקר מלתא נינהו אם שנים אומרים ידענו ואחד אומר איני יודע עדותן קיימת ופשיטא דמתני דקתני ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין ודאי אבדיקות קאי כדפירש מיהו בלישנא דאפילו רמו לן דאפילו בחקירות אם שנים אומרים ידענו כו' עדותן קיימת דהשתא קאי שפיר עדותן קיימת אלישנא דאפילו דנקט ברישא.

מ"ב ע"א ה"ג מרימר ומר זוטרא מכתפי אהרדי ומברכי. ונראה שהיו זקנים ולא יכלו לעמוד בלא סמיכה לכך היה כל אחד מניח את ידו על כתף חברו וסמך עצמו בכתפו של חברו ומברך ואשמעינן דאע"ג דקיימא לן דסמיכה כשיביה דמי מכל מקום כה"ג שרי ולפי זה היה נראה דלכתחילה יש ליוהר שלא יהא אדם נשען על מקלו ויברך דעמידה מעליא בלא סמיכה בעינן מיהו בני גריס מרימר ומר זוטרא מכתפי להו ומברכי וכן גריס הטור וכה"ג איתא בפ' אין צדין אמימר ומר זוטרא מכתפי להו בשבתא דרגלא ואם כן אין מכאן

ראיה. L

א"י האי נשי דידן נמי מברכי. לפי שלא הזכיר רב אחא בברכה דבני מערבא שום שבת והודאה לו יתברך אלא ברכה בעלמא מה שמחדש חדשים לכך השיב לו בבדיחותא ואמר לו האי נשי דידן נמי מברכי משום דאיתא בירושלמי הני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבדתא בריש ירחי

מנהגא ואיתא נמי בפר שלא רצו הנשים ליה במעשה העגל לכך נתן שיהו משמרות ראש ה ונראה שנתן להם חו דעגל שלא רצו לחוג מחר והיינו דקאמר ו מברכי פי' ברכה זו ש אלא שמברכין להקב"ה חדשים ברכת נשים כשחל ר"ח כדי שיה ומה שקבע להן יום אחר נראה לפי שהני שמתחדשת בכל ד מתחדשות כל שלשיב דרוב נשים יש להן לשלשים יום. וכשם ע נבראו אלא שהלבנה אפשר לשני מלכים ו לה הקב"ה יום ר"ח ע לפניו כדי לפייסה כך לחמה ולבנה מתחילד תהיה האשה משוע במלאכתו כי הכל היה החטא בלי טורח וזהו אשר נתת עמדי היא עמדי פי' כיון ששניו להשיב פניה שלא ל:

מ"ב ע"ב כי היכי ו רוצחני בית הסקילה רחוק מו כמו שכתבו התוספו טעמי לא שייכי אל אין מוציאין אותו אל

שבת וכד' [יג]. ואפילו כשמקדשין בימות החול. והמנהג עתה במקומותינו, שכשמקדשין הלבנה באמצע השבוע אין מדקדקין ללבוש בגדים מיוחדים, של שבת וכד' [יד]. [מכל מקום יראה להקפיד לקדש הלבנה בכובע ומלבוש עליון, דרך כבוד].

מעומד

74 ז. מקדשין הלבנה מעומד [טו]. ויש ליזהר שלא לסמוך ולהשען

[יג] בשלטי הגיבורים סביב המרדכי ברכות פ"ח אות א' כתב דאם מברך בחול יש לו ללבוש בגדי שבת. הו"ד במטה משה סעיף תקל"ד. ובאליהו רבה סקי"ג. וכ"כ ביוסף אומץ סי' תע"ג. ובפרי חדש הביא דברי הפוסקים הנ"ל וכתב: "וכן ראוי לנהוג לפחות ללבוש הקאפה של שבת".

[יד] כנסת הגדולה בהגה"ט כתב שאין נוהגין כן, הו"ד באליהו רבה סקי"ג, וכ"כ במשנה ברורה סק"ז: "ועכשיו אין נוהגין לדקדק בזה" [ובשעה"צ סק"ז: "א"ר בשם כה"ג, וכן שאר אחרונים לא הביאו דברי רמ"א בזה"].

ובערך השולחן ס"ז כתב: "וגם לא נהגנו בבגדים נאים, כי ע"פ רוב מקדשין בחצר ביהכ"נ לאחר תפילת ערבית, ואיך ילך לביתו להחליף בגדיו דזה אי אפשר כמובן".

"ויותר נ"ל דאין הכונה על בגדים יקרים כבגדי שבת ויו"ט, אלא בגדים נקיים, מפני שמקבל פני שכינה, ולכן ממילא דבבגדים שהוא מתפלל בהם הויין נאים, דהא גם בתפילה צריך בגדים נקיים והגונים וכו". עכ"ל הערוה"ש.

ובמה שכתב שבגדים נאים אלו אין הכונה על בגדי שבת אלא בגדים נקיים, יש לכאורה להעיר בזה, דהנה במסכת סופרים הנ"ל משמע דהכונה על בגדי שבת, וכן מפורש בשלטי הגיבורים הנ"ל, הו"ד במט"מ וא"ר ובפר"ח, דהכונה על בגדי שבת, ועפ"ז פסק הפר"ח דיש לנהוג לפחות ללבוש הקאפה של שבת. ויל"ע במ"ש לעיל דמהר"ם לבש סרבל המכובד שהיה לו כנ"ל, שאפשר דלא היה בגד של שבת, אבל מסתבר שלא היה סתם בגד נקי, כמ"ש בערוה"ש.

75 טו] טור ושו"ע ברמ"א תכ"ו ס"ב. ובגמ' סנהדרין מ"ב ע"א: "אמר אביי הלכך [משום דקדוש לבנה חשוב כמקבל פני שכינה] נימרינהו מעומד". וברש"י שם: "הלכך, הואיל ומקבל פני שכינה בעי לברוכי מעומד, מפני כבוד השכינה". וביד רמ"ה שם מבואר שני דעות, האחת שעומדים מפני כבוד הברכה, השניה, מפני כבוד השכינה: "אמר אביי הלכך כיון דחשיבא האי ברכה כולי האי בעי ברוכי מעומד, ויש אומרים כיון שהדבר שקול כאלו אנו מקבלין בברכה זו פני שכינה צריך לברך מעומד כאלו מקבל פני המלך".

ובאבודרהם כתב דשש מצוות דכתיב בהם לכם מברכין עליהן מעומד דילפינן

לבנה
וכלי
נקי,
זהר
בתוב
בגדי
תרחק
אכן
האכן
החקה
יין סי'
מקום
נקשר
לקדש
העלה,
ברכות
דבר
שבת
לבוש,
בושם
תמו:
[וכ"פ
ות"ס]
שהיה

ספר קידוש לבנה

ברכה ל' צ"ק סנהדרין א"א

מייש

ח. בשעת ברכת הלבנה מייש רגליו, יכונס יחד, כמו בתנ

גופיה הלכה דבדיעבד אם בירך מיושב יצ תקפ"ה סק"א גבי שופר, וכן בחיי אדם ציצית, וכן במשנ"ב סי' ח' סק"ב ובסי' ת גבי קידוש לבנה. ודע, דבאלהו רבא סי' דאם בירך מיושב לא יצא, ולכא' ה"ה כמ"ש.

ולהטעם דבעינן מעומד משום כבז לה מקראי דבעינן מעומד [דצריך לעמ יוצא בישיבה, אכן במג"א סי' קמ"א סק רק לכתחילה, אכן אפי' להב"ח ולהטו ולגבי קידוש לבנה קיל טפי.

ומכל הנ"ל נ"ל דלענין קידוש לבנה וטעם נאה ידוע בשם הרה"ק מהו ישראל וכו' פעם אחת בחדש דיים, אמר ענין הלכך זה. לפי שישנן ברכות הנהני בכל פעם שנהנין אבל בברכת המצוות מיושב בין מעומד וברכות המצוות רק נ נאמר שברכתה מסוג ברכת הנהנין היה שפעם אחת בחודש די, נמצא שאין זו אביי הלכך, כיון שאמירתה פעם אח במרגליות הים סנהדרין, מפי השמועה.

יט] טור ושו"ע תכ"ו ס"ב, מסכת סופו ובס' דינים והנהגות חזו"א פט"ז ס' אביי הלכך צריך למימרא מעומד הוא ג הא' דאי' דמיישר רגליו.

כ] יסוד ושורש העבודה שער ט' פ"א סק"ה. וכ"כ בן איש חי ויקרא אות כ [ברכות ד"י ע"ב, המתפלל צריך שיכוין ובב"י סי' צ"ה כתב: "והטעם שצריך י לדבר עם השכינה צריך לסלק כל מחת השרת". [יעו"ש ע"ד]. ולכאורה ה"ה

על דבר מה [ט] וזקן או חולה שאינו יכול לעמוד בלא להשען על המקל וכד', יברך כשהוא סמוך קצת על משענתו [יז]. [וסמיכה קצת, היינו שאפילו אם ינטל אותו דבר לא יפול, ראה בהערה].

בדיעבד אם בירך מיושב יצא [יח]. כל שכן מי שאינו יכול לעמוד על רגליו כלל, שיברך כשהוא יושב. L

חמשתן בגזירה שוה מספירת העומר דמצותו מעומד [דכתיב בקמה על תקרי בקמה אלא בקומה]. ומינה גם לקידוש לבנה [דכתיב החודש הזה לכם] דבעינן מעומד. ובספר המנוחה לרבנו מנוח על הרמב"ם פ"י מהל' ברכות הט"ז, כתב בטעם דצריך לברך מעומד: "שהרי עדות והודאה היא על הש"י שהוא ברא העולם, וכל עדות צריכה להיות מעומד". ע"ש.

ובברכי יוסף אור"ח סי' ב' ס"ב הקשה על האבודרהם דחשיב ברכת הלבנה מעומד מגז"ש מעומד, והרי בגמרא הנ"ל משמע דבעינן מעומד משום קבלת פני שכינה. ע"ש. ודע, שכמה פוסקים ס"ל דכל ברכות שבח והודאה נאמרות בעמידה, כ"מ בסידור היעב"ץ ברכת אשר יצר, ובמור וקציעה סי' ת. וכו"מ בברכ"י שם בשיו"ב בשם ר"ש גאון. [ובמפ"ג סי' תל"ב במשב"ז סק"ג נסתפק בזה]. ולכאורה לפי"ז הרי דאפילו ללא הלכות הנ"ל אמרינן קידוש לבנה מעומד, [וע"ע בסוף הערה יח].

טז] בהגהות רעק"א: "מברך מעומד, ע' תורת חיים דיש ליהרר אפי' מלסמוך על המקל". והנה תרי סמיכה נינהו, האחד סמיכה שאם ינטל אותו דבר יפול, ועל סמיכה כזו אמרינן דאינה כעמידה, והשני סמיכה קצת שישאר על עומדו אפילו אם ינטל אותו דבר, ובהאי אמרינן דהוי כעמידה.

ויל"ע בענייננו גבי קידוש לבנה אם מותר לסמוך סמיכה קצת. וי"ל דלהטעם דילפינן מעומר דבעי מעומד, אפשר לסמוך סמיכה קצת, דדמי למ"ש מג"א סי' תקפ"ה סק"א גבי שופר [דבעי מעומד דילפינן מעומר], ודלא כמ"ש במחצה"ש שם. אכן להטעם דמפני כבוד השכינה בעי מעומד אפשר דאין לסמוך אפי' קצת, דדמי למ"ש במג"א ריש סי' קמ"א גבי קריאת התורה דכיון דהטעם דצריך להיות באימה אסור לסמוך אפי' קצת, ואולי ה"ה בנד"ד, ויל"ע. וראה במילואים. L

ז] ביאור הלכה ד"ה ומברך מעומד. והביא שם ראייה מהא דאמרינן בסנהדרין שם "מרימר ומר זוטרא הוי מכתפי להו ומברכי" ובטור וביד רמ"ה פירשו, דמחמת זיקנותן וכבדן אי אפשר היה להם לעמוד והיו נסמכין על כתף של עבדיהם כדי לקדש בעמידה, ומשמע מזה דמי שאי אפשר לו בעמידה סגי לו בסמיכה. ועי' שו"ע סי' קמ"א ס"א גבי קריאת התורה דבעי מעומד, מ"מ אם הוא בעל בשר שרי ליה לסמוך. ולכאורה חידושם הוא דבאי אפשר גם בהכי חשיב עמידה קצת. דזהו פשוט שלא יבטלו מהברכה לגמרי בשביל כך, כדלקמן.

יח] דהנה להטעם דילפינן גז"ש מספירת העומר דבעינן מעומד, הא בספה"ע

מיישר רגליו

ח. בשעת ברכת הלבנה מיישר רגליו [יט]. יש שפירש, יישר רגליו, יכונם יחד, כמו בתפילת שמונה עשרה [כ].

גופיה הלכה דבדיעבד אם בירך מיושב יצא [מג"א סי' תפ"ט סק"ג בשם רמב"ם. ובסי' תקפ"ה סק"א גבי שופר, וכן בחיי אדם כלל י"ב ס"ג ובארצות החיים סי' ח' גבי ציצית, וכן במשנ"ב סי' ח' סק"ב ובסי' תפ"ט סק"ו ובסי' תקפ"ה סק"ב]. וה"ה בנד"ד גבי קידוש לבנה. ודע, דבאליהו רבא סי' ח' סק"ב צידד גבי ציצית [דילפינן מעומד] דאם בירך מיושב לא יצא, ולכא' ה"ה בנד"ד, יעווי"ש. אכן הלכתא דלא כוותיה. כמ"ש.

ולהטעם דבעינן מעומד משום כבוד השכינה, הנה גבי קריאת התורה דילפינן לה מקראי דבעינן מעומד [דצריך לעמוד באימה], ונחלקו הפוסקים אם בדיעבד יוצא בישיבה, אכן במג"א סי' קמ"א סק"א פסק כוותיהו דהב"י בשם רש"י דדין זה רק לכתחילה, אכן אפי' להב"ח ולהטור והגמ' דס"ל דאפי' בדיעבד לא יצא, י"ל דלגבי קידוש לבנה קיל טפי.

ומכל הנ"ל נ"ל דלענין קידוש לבנה אם בירך מיושב יצא.

וטעם נאה ידוע בשם הרה"ק מהר"א מבעלזא בדברי הגמ' דאלמלא לא זכו ישראל וכו' פעם אחת בחדש דיים, אמר אביי הלכך צריך נימרינהו מעומד, ובביאור ענין הלכך זה. לפי שישנן ברכות הנהנין וברכות המצוות, בברכת הנהנין מברכים בכל פעם שנהנין אבל בברכת המצוות רק בזמן הקבוע, ברכות הנהנין מברכין בין מיושב בין מעומד וברכות המצוות רק מעומד, והנה אור הלבנה מהנה העולם, ואם נאמר שברכתה מסוג ברכת הנהנין היה צריך לברך בכל לילה, אבל מאחר שאמרו שפעם אחת בחודש די, נמצא שאין זו ברכת הנהנין רק כברכת המצוות ולכן אמר אביי הלכך, כיון שאמירתה פעם אחת בחודש, הלכך נימרינהו מעומד. וכ"ה במרגליות הים סנהדרין, מפי השמועה. L

יט] טור ושו"ע תכ"ו ס"ב, מסכת סופרים פ"כ מ"א. וטעמו ראה להלן.

ובס' דינים והנהגות חזו"א פט"ז ס"ה כתב: "כדמדומה שפעם אמר דהא דאמר אביי הלכך צריך למימרא מעומד הוא גם לאפוקי מהלך". ואפשר דס"ל דזה ביאור הא דאי' דמיישר רגליו.

כ] יסוד ושורש העבודה שער ט' פ"א. וכ"כ במקרא סופרים עמ"ס סופרים פ"כ סק"ה. וכ"כ בן איש חי ויקרא אות כג. ובאמת מצאנו בתפילה לענין רגל ישרה [ברכות ד"י ע"ב, המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנאמר ורגליהם רגל ישרה, ע"ש] ובב"י סי' צ"ה כתב: "והטעם שצריך לכוין רגליו נראה שהוא לפי שכיון שעומד לדבר עם השכינה צריך לסלק כל מחשבות הגוף מלבו ולדמות כאלו הוא מלאכי השרת". [יעווי"ש עוד]. ולכאורה ה"ה בקידוש לבנה הטעם דצריך ליישר רגליו

בנה
שען
[יז].
ול,
כול
קמה
טעם
וכל
נומד
י"ש.
כ"מ
י"ז
הרי
על
ועל
אם
דמי
מ"ש
אפי'
צריך
שם
חמת
כדי
שו"ע
ליה
שוט
ה"ע